

ANKASAM bülten

2 Aralık 2024
SAYI: 2024/48

Trump Zaferi-Zirveler ve Değişen İlişkiler

03

**Trump'un Seçim
Zaferinin Rus
Basınındaki
Yankıları**

21

**Çin'in APEC
Zirvesi'ndeki
Etkin Rolü**

İÇİNDEKİLER

ANKASAM ANALİZ

- 03** Trump'un Seçim Zaferinin Rus Basınındaki Yankıları
Halit HAMZAOĞLU
- 06** II. Donald Trump Dönemi ve Ukrayna Krizi: Transatlantik İlişkilerde Belirsizlikler ve Etkileri
Prof. Dr. Murat ERCAN
- 09** Almanya'da Koalisyon Hükümeti Krizi ve Geleceği
Sena BİRİNCİ
- 12** Türkiye-İrak Enerji Diplomasisi ve Geleceği
Ömer Faruk PEKGÖZ
- 14** Küresel Güney ve "Düşük Siyaset" Perspektifinde G20 Zirvesi
Zeynep Çağla ERİN
- 18** Romanya Seçimleri: Avrupa'nın Yeni Meloni'si
SENA BİRİNCİ
- 21** Çin'in APEC Zirvesi'ndeki Etkin Rolü
Simay GÜZEL
- 24** İstanbul Enerji Forumu
Faruk PEKGÖZ
- 26** Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Turizm Deklarasyonu
Ekin GÜLLÜOĞLU
- 28** Bangladeş'te Geçici Hükümetin "Yüz Günü"
Emin Mirbatur SEVAL

BASINDA ANKASAM

30 Medya

DERGİLER

31 Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

ANKASAM ANALİZ

Trump'un Seçim Zaferinin Rus Basınındaki Yankıları

Halit HAMZAOĞLU

Donald Trump, 5 Kasım'da gerçekleştirilen Amerikan başkanlık seçimlerinden zaferle ayrılarak dört yıl aradan tekrar işbaşına gelmiştir. Trump'un ikinci başkanlık zaferi, ilkinden farklı olarak jeopolitik türbülansın ve belirsizliğin hüküm sürdüğü bir uluslararası ortamda hayata geçmiştir.

Trump'un kırılğan bir zemine sahip olan uluslararası ortamın gidişatını nasıl etkileyeceği sorunsalı seçimin ana gündemlerinden birini oluşturmaktaydı. Çünkü Trump ve ekibi, Biden'in dış politikasına yönelik ciddi eleştiriler getirmekte ve bu politikaların büyük bir savaşa yol açma potansiyelinden bahsetmekteydi. Seçim kampanyasında Trump, dış politikaya yönelik söylemlerinde "savaşı durdurma" vurgusunu ön plana çıkarmaktaydı. Trump, Ukrayna'daki savaşı ve Orta Doğu'daki kaosu sonlandıracağını vaat etmekte ve bu çerçevede "Üçüncü Dünya Savaşını önleyeceğini" vurgulamaktaydı.

5 Kasım Amerikan seçimleri, kırılğan uluslararası ortamın getirdiği atmosferde göz önünde bulundurulduğunda stratejik bakımdan önemliydi. Özellikle Trump'un Çin, Rusya ve Avrupa ile ilişkilerini nasıl tanzim edeceği tartışmaların ana odağını teşkil etmiştir. Bu bağlamda Amerikan seçimleri Rus basını tarafından yakından takip edilmiştir. Genel anlamda Rus basını Trump'un zaferini seçim kampanyasında vurgulanan savaşı sonlandırmak mottosu üzerinde ele almıştı.

Rusya'nın önde gelen yayın organlarından Rossiyskaya Gazeta, Trump'un seçim kampanyasında Ukrayna konusuna geniş yer aldığı altını çizmiştir. Aleksandr Gasyuk ve Igor Dunayevskiy'nin kaleme aldığı yazı Trump'un seçim kampanyasındaki söylemlerine odaklanmaktadır. Trump'un Biden yönetimini Ukrayna konusunda yoğun bir eleştiri yağmuruna tuttuğuna dikkat çeken gazete, Trump'un Biden'in Ukrayna sorununun çözümüne yönelik eylemlerde bulunma kapasitesine sahip olmadığı hususuna yer vermektedir. Gazete, Rusya'nın önde gelen uzmanlarından Fedor Lukyanov'un görüşlerine başvurmuştur. Lukyanov'a göre; "Amerikan seçiminin sonucu dünyayı değiştirmeyecek. Uzun vadeli sorunlar ve süreçler bitmeyecek. Bununla birlikte söz konusu seçim, uzun vadeli değişimin önemli bir göstergesi olarak değerlendirilebilir." [1].

İzvesiya'da Igor Karamzin imzasıyla yayınlanan analizde, Trump'un zaferinin Rusya ve Ukrayna için ne anlama geldiğinin üzerinde durulmaktadır. Yazıda, seçim kampanyası sırasında Trump'un 20 Ocak 2025 tarihinde gerçekleştirilecek olan göreve başlama töreninden önce bile Ukrayna'daki çatışmaya son vereceğini defalarca dile getirdiğinden bahsedilmektedir. Yazıda görüşlerine başvuru uzmanlardan Denis Denisov, Trump'un seçim kampanyasında Ukrayna'daki çatışmalara yönelik çeşitli açıklamalar yaptığını ama aslında Washington'un politikasında pek bir değişiklik olacağını düşünmediği yorumunda bulunmuştur. Bu bağlamda Ukrayna'nın silah ve para almaya devam edeceğini vurgulamıştır. Denisov, Rusya'nın işine yarayacak gerçek müzakere önerilerini beklemediğini ve dolayısıyla çatışmanın devam edeceğini düşünmektedir. [2].

İnterfaks'ta 7 Kasım'da yer alan analizde, yayın organının özel muhabiri Vyecheslav Terehov'un iki önemli uzmanla yaptığı mülakata yer verilmiştir. Söz konusu uzmanlardan Viktoriya Juravleva, Rus-Amerikan ilişkilerinin siyasi ve ekonomik boyutlarında köklü bir değişim beklemediğinin altını çizmektedir. Juravleva'ya göre; ikili ilişkiler açısından tek bir değişiklik olabilir: "Trump, Kongre'deki Cumhuriyetçilerin desteğiyle Ukrayna'ya kaynak sağlamayı kesebilir. Amerikan desteği olmadan Ukrayna'nın askeri kaynakları zaten çok düşüktür ve bu durumda bazı müzakerelere geçmek mümkün olabilir." Diğer uzman Aleksey Arbatov ise nükleer silahsızlanma konusu üzerinde durmuştur. Arbatov, "Trump'un askıya alınan yeni START anlaşmasından tam anlamıyla çekilmesinin bile söz konusu olabileceğinin altını çizmiştir. Arbatov ayrıca Trump'un ikinci başkanlığı döneminde uzayın askerileştirilmesine ve siber savaş potansiyelinin güçlendirilmesine yapılan vurgunun artacağını öngörmektedir." [3].

TASS, Trump'un seçim kampanyasında defalarca dile getirdiği "güç yoluyla barış" söylemine atıfta bulunmaktadır. Trump'un, Biden yönetiminden farklı olarak dünyadaki savaşları körüklemeyeceğini deklare ettiğini vurgulamaktadır.

TASS'ta 20 Kasım'da yayımlanan haber ise oldukça dikkat çekicidir. TASS'ın haberine göre; Trump, Ukrayna'daki çatışma sona erdiğinde, Rusya'ya yönelik yaptırımları kaldırabilir. Trump'un geçiş ekibinden olan bir temsilciye göre; Trump yönetimi, Ukrayna Krizi konusunda Rusya'yla etkileşimde bulunurken "sopa ve havuç karışımı" bir yöntem kullanacak. Ancak temsilci aynı yöntemin Ukrayna'ya da uygulanacağını beyan etmektedir. Dolayısıyla bu yöntemin yalnızca Rusya'ya odaklanan ve "tek taraflı" olmayacağını vurgulamaktadır. [4].

Ria Novosti, Kremlin Sözcüsü Dmitri Peskov'un görüşlerine yer vermiştir. Peskov, Trump'un ikinci başkanlığı dönemi için temkinli olduklarını vurgulamaktadır. Peskov'a göre, "Trump'un Rusya'ya yönelik olası politikası konusunda peşin hüküm vermek 'politik miyopluk' olur ve bu bağlamda yeni yönetimini göreve başladıktan sonraki eylemlerine bakılacaktır." [5].

Rusya'nın liberal eğilimli yayın organlarından olan Kommersant ve Vedomosty'nin Trump'ın politikalarıyla ilgili yaklaşımlarında Ukrayna'daki çatışmalara yönelik perspektifler ön plana çıkmaktadır. Kommersant, Sosyal Araştırmalar Uzman Enstitüsü'nün (EİSİ) toplantısındaki düşüncelere yer vererek Trump'un Rusya yanlısı bir politikacı olmadığını ve dolayısıyla Rusya'nın kendisinden "hediyeler" beklememesi gereken bir Amerikan vatanseveri olduğunu yazmaktadır. Söz konusu araştırma merkezindeki toplantıya katılanlar, ABD'nin gelecek başkanının Ukrayna'daki anlaşmazlığı çözme vaatlerine de şüpheyle bakmaktadır. Ayrıca Kommersant'taki bilgilere göre; Rus yetkilileri bu konuda hala temkinli olsalar da bazı olumlu beklentileri de vardır. [6].

Vedomosty'da Rusya'nın Trump'un seçim zaferine temkinli yaklaştığının altını çizmektedir. Nurlan Gasimov ve Vladimir Kulagin tarafından kaleme alınan yazıda, Sergey Kislitsyin'in görüşlerine yer verilmektedir. Kislitsyin'e göre, "Ukrayna sponsorluğunun azalmasının muhtemeldir ve bunun nedeninin ABD'nin federal bütçesinin üçüncü taraflara harcamaması yönündeki tutumudur." Kislitsyin, Ukrayna'nın "Rus tehdidi" bahanesiyle Avrupalıları kontrol altında tutmak için elverişli bir araç olduğunu vurgulamaktadır. [7].

Genel olarak Rus basınında yer alan haber ve analizler, Trump'un Rusya'yla ilişkilerine temkinli yaklaşmaktadır. Bununla birlikte Ukrayna meselesinin çözümüne yönelik iyimser bir beklentinin de olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu beklenti Rusya'nın ulusal çıkarlarının Trump'un pragmatik bakış açısıyla harmonize edilmesi bağlamında somutlaşmaktadır.

[1]. "Chto rezulaty viborov v SSA oznachayut dlya Rossiyii", Rossiyskaya Gazeta, 06.11.2024, <https://rg.ru/2024/11/06/tramp-pobezhdaet-v-amerike.html>, (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

[2]. "Vtoroye prishestviye: chto znachit pobeda Trampa dlya Rossiyii i Ukrayini", İzvesiya, 06.11.2024, <https://iz.ru/1786384/igor-karmazin/vtoroe-prishestvie-chto-znachit-pobeda-trampa-dlia-rossii-i-ukrainy>, (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

[3]. "Pobeda Trampa: Nas jdut 'kacheli' v mirovoy politike", İnterfaks, 07.11.2024, <https://www.interfax.ru/russia/993625>, (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

[4]. "TASS: Tramp mojet snyat santtsiyi s RF pri zaversheniyii konflikta na Ukraine", TASS, 20.11.2024, <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/22448403>, (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

[5]. "Peskov prizval ne obolshatsya naschet budushey politiki Trampa", Ria Novosti, 17.11.2024, <https://ria.ru/20241117/peskov-1984251844.html>, (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

[6]. "Takoy Tramp nam ne nujen", Kommersant, 15.11.2024, https://www.kommersant.ru/doc/7299486?from=glavnoe_0, (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

[7]. "Kak pobeda Trampa povliyayet na osnovniye konflikty v mire", Vedomosty, 07.11.2024, <https://www.vedomosti.ru/politics/articles/2024/11/07/1073421-kak-pobeda-trampa-povliyaet-na-konflikty-v-mire>, (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

II. Donald Trump Dönemi ve Ukrayna Krizi: Transatlantik İlişkilerde Belirsizlikler ve Etkileri

Prof. Dr. Murat Ercan

Donald Trump'ın 5 Kasım 2024 seçimlerini kazanıp tekrar Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı seçilmesi uluslararası alanda pek çok belirsizliği beraberinde getirmiştir. İlk başkanlık döneminde "Önce Amerika" politikasıyla küresel sistemin alışılmış normlarını zorlayan ve geleneksel müttefiklik ilişkilerini sarsan Trump, bu kez uluslararası toplum tarafından hem ekonomik hem de siyasi alanda büyük bir dönüşümün habercisi olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası toplumun böyle bir beklenti içinde olması sadece Trump'ın yeniden başkanlık koltuğuna oturmasından değil, ilk döneminde uyguladığı politikaların etkilerinden ve seçim kampanyasında dile getirdiği yeni vaatlerin bu etkileri daha da pekiştireceği endişesinden kaynaklanmaktadır. Trump'ın ilk başkanlık dönemindeki icraatlarına bakıldığında, uluslararası ilişkilerde ve iç politikada geniş çaplı etkiler yaratan bir dizi kararlar aldığı görülmektedir:

- Paris İklim Anlaşması'ndan çekilme kararı almıştır. Trump'ın bu adımı, ABD'nin küresel çevresel liderlik rolünü sorgulattığı gibi çevre koruma konusunda uluslararası işbirliğini zora sokmuştur.
- Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nü (NATO) eleştirerek Avrupa müttefiklerinden savunma harcamalarını artırmalarını talep etmiştir.
- 2015 yılında İran'la imzalanan nükleer anlaşmadan tek taraflı çekilerek Tahran'a karşı sert yaptırımların yeniden uygulanmasına karar vermiştir. Bu karar Ortadoğu'da yeni gerilimlere neden olmuştur.
- Çin'e karşı ticaret savaşları başlatmış ve bu doğrultuda söz konusu ülkeye yüksek gümrük tarifeleri uygulamaya başlamıştır.

- İsrail'e büyük destek vermiştir. Kudüs'ü İsrail'in başkenti ilan eden kararı imzalayarak ABD'nin büyükelçiliğini Kudüs'e taşımıştır. Trump'ın bu kararına başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere uluslararası kamuoyu büyük tepki göstermiştir.
- ABD'yi Trans-Pasifik Ortaklık Anlaşması'ndan çekerek küresel serbest ticaret anlaşmalarına karşı bir duruş sergilemiştir. Ayrıca Dünya Ticaret Örgütü'nü eleştirerek bu kuruluşun reforme edilmesini talep etmiştir.
- Orta Doğu'daki askeri varlıklarını çekme karar almıştır. Fakat Trump'ın bu kararı, Avrupa'da İngiltere ve Fransa gibi müttefikleriyle ilişkilerinde gerilim yaşanmasına neden olmuştur.
- Meksika sınırına duvar inşa edilmesini savunmuş ve göçmen karşıtı sert politikalar uygulamaya başlamıştır.
- Çok taraflı diplomatik yaklaşımlardan ziyade tek taraflı eylemleri tercih etmiştir.

Trump'ın 2024 seçim sürecinde yürüttüğü kampanya, önceki başkanlık döneminde uyguladığı politikalara dayalı olarak bir dizi vaatler içermektedir. Uluslararası toplumun nezdinde bu vaatler, Trump'ın ikinci başkanlık dönemindeki politikalarının devamı ve derinleştirilmesi olarak yorumlanmaktadır. Seçim propagandasında Trump, Rusya-Ukrayna Savaşı ile İsrail-Filistin Savaşı'nı hızla sonlandırabileceğini belirtmiş, bu iki küresel krizin çözülmesinin öncelikli hedeflerinden biri olduğunu savunmuştur. Bu vaat, Trump'ın dış politika yaklaşımının önceki dönemle tutarlı olduğunu ve çatışmaların daha doğrudan müdahaleyle çözülmesi gerektiğine dair görüşünü yansıtmaktadır. Ayrıca NATO'yu eleştiren Trump, ittifakın üyelerinin savunma harcamalarını adil bir şekilde karşılamadığını öne sürerek müttefiklerin kendi paylarını ödemeleri gerektiğini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, Trump'ın çok taraflı güvenlik anlaşmalarına yönelik eleştirel tutumunun bir yansımasıdır ve NATO'nun mevcut yapısındaki dengesizlikleri düzelteren bir politika önerisi olarak öne çıkmaktadır.

Trump'ın seçim propagandasında yer alan bir diğer önemli vaat, gümrük vergilerinin artırılmasına yöneliktir. Özellikle otomobil sektöründe gümrük vergilerinin yüzde 200 oranında artırılacağına dair verdiği söz, ABD'nin ticaret politikalarındaki korumacılık yaklaşımını güçlendirme hedefini ortaya koymaktadır. Bu, Trump'ın küresel ticaretin yeniden şekillendirilmesi gerektiği görüşünü savunduğu, önceki dönemle paralel bir yaklaşımdır. Bir diğer vaadi ise ilk başkanlık döneminde başlattığı göç politikalarının yeniden uygulanmaya konmasıdır. Bu bağlamda Trump, yasa dışı göçmen girişlerini engellemeye yönelik katı politikaların tekrar devreye alınacağına dair vaatlerde bulunmuş ve seçim sürecinde ABD'ye göçmen alımını kısıtlamaya yönelik kapsamlı düzenlemeler yapmayı planladığını savunmuştur. Bu tutum, Trump'ın iç güvenlik konusundaki sert politikalarını ve göçmen karşıtı söylemini devam ettireceği yönündeki beklentileri pekiştirmektedir. Trump'ın ikinci başkanlık dönemi için ortaya koyduğu bu vaatler, başkanlığının ilk döneminde belirlediği politikaların bir uzantısı olup küresel ve iç politika düzeyinde derinlemesine bir değişim ve dönüşüm vaat etmektedir. Bu vaatler, Trump'ın daha izolasyonist ve korumacı bir dış politika izleyeceği, uluslararası ittifaklar konusunda daha seçici olacağı ve iç politikalarda sert güvenlik önlemleri alacağı yönündeki stratejik yönelimlerini yansıtmaktadır.

Trump'ın ilk başkanlık döneminde benimsediği "Önce Amerika" yaklaşımı, ABD'nin uluslararası krizlerdeki geleneksel liderlik rolüne yönelik eleştiriler getirmiş ve bu rolü yeniden tanımlamaya yönelik bir perspektif geliştirmiştir. Söz konusu politikayla ABD'nin küresel güvenlik yükünü büyük ölçüde üstlenmesi gerektiği anlayışını reddederek müttefik ülkelere daha fazla sorumluluk almalarını talep etmektedir. Bu yaklaşımla Trump, transatlantik güvenlik yapısında geleneksel işbirliği mekanizmalarını sorgulayan ve yeni bir güç paylaşımı modelini teşvik eden bir duruş sergilemiştir. Trump'ın bu politikalarını ikinci başkanlık döneminde de devam ettirmesi halinde Ukrayna Krizi'ne yönelik yaklaşımı, yalnızca bölgesel çatışmanın dinamiklerini değil, aynı zamanda Avrupa'nın güvenlik mimarisini ve NATO'nun işleyişine ilişkin dengeleri köklü bir şekilde etkileyebilir. Trump'ın bu bağlamdaki politikaları, ABD'nin NATO ile ilişkilerindeki öncelikleri, Avrupa'nın savunma kapasitesine yönelik yükümlülükleri ve uluslararası kriz yönetiminde liderlik anlayışını yeniden şekillendirecek bir potansiyele sahip olduğu değerlendirilmektedir. Böyle bir dönemde Trump'ın liderlik tarzı, ABD'nin transatlantik ittifak içindeki rolünü yeniden tanımlayarak uluslararası sistemde yapısal değişimlere yol açması oldukça yüksek görünmektedir.

Donald Trump, ilk başkanlık dönemi boyunca ABD'nin küresel çatışmalardaki müdahaleci politikalarına yönelik eleştirilerini sıkça dile getirmiştir. Bu bağlamda ABD'nin Afganistan'dan çekilme planları, Suriye'deki sınırlı askeri operasyonlar ve NATO müttefiklerine yönelik sert eleştirileri, Washington'un küresel güvenlik yükünü hafifletme çabalarının somut örnekleri olarak değerlendirilebilir. Bu yaklaşım, Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamında değerlendirildiğinde, Trump'ın ABD'nin doğrudan liderliğini azaltarak çatışmanın çözümüne yönelik sorumluluğun Avrupa ülkeleri tarafından üstlenilmesini talep etmesi olası bir senaryo olarak ortaya çıkmaktadır. Trump'ın NATO müttefiklerine yönelik eleştirileri, özellikle savunma harcamalarının yetersizliği konusundaki ısrarı, Avrupa'nın Ukrayna'ya yönelik daha fazla mali ve askeri yükümlülük üstlenmesi gerektiği düşüncesini pekiştirmektedir.

Bu durum, Trump'ın başkanlık döneminde Ukrayna'ya sağlanan ABD yardımlarını sınırlandırması veya tamamen kesmesi gibi bir politika benimseme ihtimalini gündeme getirmektedir. Böyle bir strateji, Avrupa ülkelerini daha güçlü bir liderlik pozisyonu almaya zorlayarak Ukrayna Krizi'nin Avrupa ile Rusya arasında bölgesel bir hesaplaşmaya dönüşmesine neden olabilir. Trump'ın böyle bir politika benimsemesi, transatlantik ilişkilerde yeni gerilimler yaratırken, aynı zamanda ABD'nin küresel liderlik rolünü yeniden tanımlayarak yapısal değişikliklere zemin hazırlayabilir.

Trump'ın geçmişteki Rusya politikaları ve Putin'le olan ilişkileri, Ukrayna Krizi'nin uluslararası boyutları üzerinde derin etkiler yaratabilir. Trump'ın Putin'e karşı izlediği yumuşak üslup, sadece ABD iç siyasetinde değil, dünya çapında da büyük tartışmalara yol açmıştır. Bu durum, Trump'ın Ukrayna Krizi'ne ilişkin yaklaşımının daha karmaşık bir hal alabileceğini ve mevcut küresel dinamikleri yeniden şekillendirebileceğini göstermektedir. Özellikle Trump'ın, Putin ile geliştirdiği kişisel ilişkilere vurgu yapması ve Rusya'nın agresif politikalarına karşı yeterince sert bir duruş sergilememesi, uluslararası toplum tarafından ABD'nin Rusya'ya yönelik geleneksel stratejik yaklaşımından uzaklaşması olarak yorumlanmaktadır.

Trump'ın ikinci başkanlık döneminde Ukrayna Krizi'ne dair daha çekimser bir politika izlemesi muhtemel görünmektedir. Böyle bir yaklaşım, ABD'nin çatışmaya doğrudan müdahil olmaktan kaçındığı ve yükün büyük ölçüde Avrupa ülkelerine devredildiği bir senaryoyu beraberinde getirebilir. Ancak bu durum, transatlantik ittifakın devamlılığı ve Avrupa'nın güvenliğine ilişkin ciddi soruları ortaya çıkartabilir. ABD'nin liderlik rolünden geri çekilmesi, Avrupa'yı Rusya'ya karşı daha yalnız bir pozisyona düşürebilir ve bu durum, Avrupa ülkelerinin krizle mücadelede bağımsız bir strateji izlemelerini gerektirebilir. Bu ise Avrupa'nın Rusya karşısında daha fazla izole olması anlamına gelir ve Avrupalı ülkelerin Rusya'ya karşı daha bağımsız bir yol izlemelerini gerektirebilir. Bu da NATO'nun birliği ve etkinliği üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir.

Böyle bir senaryoda Rusya'nın stratejik hesaplamaları da dikkatle değerlendirilmelidir. ABD'nin geri çekildiği ve Avrupa'nın daha yalnız kaldığı bir ortamda, Moskova'nın Avrupa'yı daha zayıf bir tehdit olarak algılaması muhtemeldir. Bu algı, Rusya'nın Ukrayna'daki saldırgan politikalarını sürdürme veya genişletme konusunda daha cesur adımlar atmasına yol açabilir. Dolayısıyla Trump'ın Ukrayna Krizi'ne ilişkin olası politikaları, yalnızca transatlantik ilişkilerin geleceği ve Avrupa'nın güvenlik düzenlemeleri açısından değil, aynı zamanda Rusya'nın bölgesel stratejik hedefleri bağlamında da derin ve uzun vadeli etkiler yaratabilir.

Trump'ın enerji politikaları, Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamında stratejik öneme sahiptir. Trump, ilk başkanlık döneminde enerji üretiminde kendi kendine yeterli olmayı stratejisini benimsemiş ve ABD'nin enerji bağımsızlığını bir ulusal güvenlik konusu olarak ele almıştır. Bu doğrultuda enerji üretimini artırmaya yönelik çeşitli politikalar izlemiştir. Bu politikalar, ABD'nin küresel enerji pazarındaki konumunu güçlendirirken, Avrupa'nın enerji güvenliğine alternatif kaynak sağlama potansiyeli taşımıştır. Ancak Trump'ın bu stratejisi, Avrupa ülkelere mali yük getireceği gerekçesiyle eleştirilmiştir. Ukrayna Krizi bağlamında Trump'ın enerji politikalarının Avrupa'nın Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmaya yönelik çabaları desteklemesi muhtemeldir. Özellikle sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ihracatını artırarak Avrupa'ya enerji sağlamayı teşvik etmesi beklenebilir. Ancak bu süreçte Avrupa ülkelerinden daha büyük ekonomik katkı talep etmesi, transatlantik ilişkilerde gerginlik yaratabilir. Böyle bir durumda Avrupa ülkeleri, enerji maliyetleri ve Ukrayna Krizi'ne yönelik stratejik liderlik açısından zayıf bir konuma düşebilir. Bu durum, Avrupa'nın enerji krizlerine karşı kırılganlığını artırırken, aynı zamanda ABD'nin Avrupa üzerindeki etkisini yeniden şekillendirebilir. Trump'ın enerji politikaları, yalnızca ekonomik boyutlarıyla değil, aynı zamanda uluslararası güvenlik ve transatlantik dayanışma açısından da önemli sonuçlar doğurabilir.

Bir diğer önemli konu ise ABD'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki liderlik rolünün azalmasıyla birlikte transatlantik ilişkilerinin dinamiklerinin önemli bir şekilde değişmesi olasılığıdır. Özellikle Trump'ın NATO müttefiklerine yönelik eleştirileri ve ittifak içindeki savunma harcamalarına dair talepleri, NATO'nun varlığının sorgulanmasına yönelik tartışmalara neden olabilir. Bu durum, Avrupa ülkelerini kendi savunma kapasitelerini artırmaya ve bağımsız bir strateji geliştirmelerine neden olacaktır. Ayrıca Avrupa ülkelerinin Rusya'yla yaşanan güvenlik krizine karşı tek başına savunma yapabileme kapasitesini artırmaları gerekecektir ki bu da Avrupa Ordusu tartışmalarını yeniden gündeme getirecektir. Ancak bu çabalar, Avrupa içinde kaynakların paylaşımı ve siyasi uzlaşının sağlanması noktasında yeni gerilimler yaratabilir. Trump'ın politikalarının etkisiyle Avrupa ülkelerinin Ukrayna Krizi'ne yönelik ortak bir strateji oluşturması daha zor hale gelebilir. Bu, özellikle güvenlik ve savunma politikaları alanında daha derin görüş ayrılıklarına yol açabilir ve Avrupa'nın ortak savunma gücü oluşturma sürecini zorlaştırabilir.

Avrupa Ordusu'nun kurulması, AB üyeleri arasında savunma işbirliğini artırmayı amaçlasa da farklı askeri kapasiteler ve siyasi öncelikler, bu sürecin önündeki engelleri büyütebilir. Aslında Trump'ın transatlantik ittifaka yönelik politikaları birtakım sorunları ortaya çıkartmış olsa da bu politikalar aynı zamanda Avrupalı ülkelere savunma kapasitelerini geliştirme ve savunma entegrasyonunu güçlendirme hususunda kendilerini test etme fırsatı sunmaktadır. Ancak ortak savunma kapsamında oluşturulması planlanan Avrupa Ordusu'nun yönetiminin kimin kontrolünde olacağı konusundaki belirsizlik, popülizmin etkili olduğu üye ülkeler arasında kaçınılmaz olarak tartışmalara yol açacaktır. Bu tartışmalar, Avrupa'da bölünmeleri derinleştirerek yeni krizlerin ortaya çıkmasına ve Rusya karşısında zayıf bir duruş sergilenmesine neden olabilir.

Sonuç olarak Trump'ın Ukrayna Savaşı'na yönelik olası politikaları, çatışmanın Avrupa ile Rusya arasında bölgesel bir hesaplaşmaya dönüşme riskini taşımaktadır. "America First" yaklaşımı çerçevesinde Trump, ABD'nin küresel liderlik rolünü sorgulamakta ve müttefiklerinden daha fazla sorumluluk almasını talep eden bir duruş sergilemektedir. Bu yaklaşım, Avrupalı ülkelerin Rusya-Ukrayna Savaşı'nda daha fazla sorumluluk almalarını teşvik ederken, aynı zamanda uluslararası güvenlik dengelerinde ciddi belirsizliklere neden olmaktadır. Avrupa ülkelerinin bu kriz karşısında göstereceği uyum ve işbirliği düzeyi, Batı ittifakının gelecekteki işleyişi ve dayanıklılığı açısından kritik öneme sahiptir. Trump'ın bu politikaları, yalnızca ABD'nin uluslararası pozisyonunu değil, aynı zamanda transatlantik ilişkilerinin temel yapısının yeniden şekillendirilmesi olarak yorumlanabilir.

ANKASAM ANALİZ

Almanya'da Koalisyon Hükümeti Krizi ve Geleceği

Sena BİRİNCİ

Almanya'da 2024 yılı, siyasi krizlerin ve ekonomik zorlukların damgasını vurduğu bir dönemeç haline gelmiştir. Almanya'daki "Trafik Işığı Koalisyonu" olarak bilinen hükümet fiilen düşmüş durumdadır. Koalisyonun çöküşü, Başbakan Olaf Scholz'un Hür Demokrat Parti'den (FDP) Maliye Bakanı Christian Lindner'i görevden alması ve ardından güven oylaması çağrısında bulunmasıyla netleşmiştir.

Hükümet, artık parlamentoda çoğunluğu sağlayamamakta ve Scholz,[1] ocak ayında yapılacak güven oylamasına kadar bir azınlık hükümeti olarak görevine devam edecektir. Eğer güven oylamasını kaybederse Almanya'da erken seçimler yapılacaktır. 2025 yılının Şubat ayında beklenen erken seçim, Alman siyasetinde köklü değişimlerin habercisi olmaktadır.

Şansölye Olaf Scholz'un üç partili koalisyon hükümetinin çöküşü hem ülke içindeki siyasi dinamikleri hem de AB'nin en büyük ekonomisi olarak Almanya'nın uluslararası rolünü yeniden tartışmaya açmıştır. Bu durum, sadece yeni bir lider arayışını değil, aynı zamanda Almanya'nın iç ve dış politika önceliklerini yeniden tanımlama sürecini de beraberinde getirecektir.

Scholz'un Sosyal Demokratları, Yeşiller ve Hür Demokratlar ile kurduğu "Trafik Işığı Koalisyonu", başlangıçta modernleşme vaadiyle yola çıkmıştır.[2]. Fakat ekonomi politikalarında yaşanan derin anlaşmazlıklar, koalisyonun kırılma halini gözler önüne sermiştir. Özellikle enerji krizine yanıt verme ve sosyal reformlar konusunda elde edilen bazı başarılar olsa bile ekonomik durgunluk, artan borç kısıtlamaları ve sosyal yardımları kesme önerileri ortak bir yol bulunmasını engellemiştir.

Koalisyonun dağılmasında farklı ekonomik yaklaşımların uzlaştırılmaması etkili olmuştur. Scholz, enerji dönüşümü, refah politikaları ve jeopolitik sorumluluklar için borçlanmayı savunurken, Lindner'in Hür Demokrat Partisi mali disiplin ve vergi indirimlerinde ısrar etmiştir. Bu çıkmaz, hükümeti felç ederek kamuoyunda hoşnutsuzluğu arttırmıştır.[3].

Başbakan Olaf Scholz'un Maliye Bakanı Christian Lindner'i görevden alması, bütçe tartışmaları ve koalisyonun temel politika öncelikleri konusundaki anlaşmazlıkların zirveye ulaştığını göstermektedir. Bunun yanı sıra Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) olası tarifeleri ve Çin'le rekabet gibi dış tehditler, Almanya'nın ihracat odaklı ekonomisini daha da zor bir konuma sokmaktadır.[4]. Ekonomik durgunluk, yükselen popülizm ve değişen uluslararası dengeler ışığında Almanya'nın yeni liderliği için riskler ve sorumluluklar daha da büyümektedir.

Scholz'un güvenoyu alması beklenmezken, erken seçimde Hristiyan Demokratlar'ın lideri Friedrich Merz'in Şansölyelik için güçlü bir aday olduğu görülmektedir.[5]. Ancak seçim yarışında aşırı sağcı Almanya için Alternatif (AfD) partisi de dikkat çekmektedir. Özellikle doğu eyaletlerinde yükselen popülerlik, hükümet karşıtı söylemler ve göçmen karşıtı politikalar, AfD'nin geçmiş seçimlere kıyasla oylarını ciddi şekilde artırdığına işaret etmektedir.[6] Bu durum, Almanya'da siyasi merkezin parçalanmasını hızlandırabilir ve ülkenin Avrupa'daki demokratik duruşunu zayıflatabilir.

Almanya'nın siyasi belirsizliği, yalnızca ülke içinde değil, Avrupa genelinde de etkiler yaratabilir. Aşırı sağın yükselişi, AB içindeki dayanışmayı tehdit edebilirken, Almanya'nın Ukrayna'ya yönelik askeri desteği ve AB politikalarındaki liderliği sorgulanmaya başlanabilir. Ayrıca Scholz Hükümeti'nin dağılması, Yeşiller gibi çevreci partilerin güven kaybına uğramasına ve küresel iklim hedeflerinin daha zayıf bir şekilde ele alınmasına yol açabilir. Bu bağlamda Almanya'nın erken seçim sonrası oluşacak siyasi yapısı, yalnızca ülke içinde değil, tüm Avrupa için bir dönüm noktası olma potansiyeli taşımaktadır.

Anketlerde önde olduğu ve aşırı sağ AfD'nin desteğini artırdığı bu dönemde, seçimler Almanya'nın siyasi yapısını köklü şekilde değiştirebilir. Ancak parçalı bir hükümet yapısı ve karmaşık koalisyon pazarlıkları süreci devam etmektedir. Friedrich Merz liderliğinde bir hükümet, muhtemelen Sosyal Demokrat Parti ile bir büyük koalisyon şeklinde oluşabilir. Ekonomik toparlanma ve Avrupa'nın küresel sahnedeki rolünü belirleme sürecinde bu belirsizlik, kararlı liderlik gerektirmektedir.[7].

Uzmanlara göre, bu durum Almanya için kaçınılmazdı, fakat zamanlama AB için talihsiz olmuştur. Trump'ın yeniden seçilmesi, Avrupa'nın güvenlik ve savunma politikalarını güçlendirmesi gerektiğini göstermektedir. Almanya'daki bu siyasi çalkantı, ABD'de Donald Trump'ın yeniden seçilmesiyle aynı döneme denk gelerek Avrupa'da daha büyük stratejik kaygılar yaratmıştır. ABD'nin muhtemelen daha içe dönük bir politika izleyeceği bu dönemde Almanya'daki liderlik boşluğu, Avrupa'nın güvenlik ve ekonomi politikalarında önemli bir zafiyet doğurabilir. Ayrıca bu kriz, popülist akımların ve aşırı sağ hareketlerin güç kazandığı bir dönemde Avrupa'nın bütünlüğünü ve dayanıklılığını daha fazla tehdit edebilir.

Sonuç olarak Almanya'nın üçlü koalisyonunun çökmesi hem ülke içinde hem de Avrupa genelinde siyasi ve ekonomik istikrarı etkileyen kritik bir gelişme olmuştur. Almanya'nın "Trafik Işığı Koalisyonu"nun çökmesi, ülkeyi erken seçime doğru iterken, Almanya'nın siyasi yönünü yeniden şekillendirecek önemli bir dönemi göstermektedir. Şansölye Olaf Scholz'un hükümet içindeki güven krizinin ardından maliye bakanını görevden alması, koalisyonun sonunu getirmiş ve ülkede erken seçim ihtimalini gündeme taşımıştır. Bu durum, Almanya'nın liderlik boşluğuyla karşı karşıya kalmasına neden olurken, Avrupa'nın birliği ve dayanıklılığı açısından da ciddi bir belirsizlik yaratmıştır.

Koalisyon içindeki temel çatışma, 2025 bütçesi ve mali disiplinden kaynaklanmıştır. Scholz'un savunduğu borç freni kuralını gevşeterek kamu harcamalarını artırma politikası, FDP Lideri Christian Lindner'in vergi indirimleri ve sosyal harcamalarda kesinti önerileriyle uzlaştırılmamıştır. Bu çatışma, Almanya'nın ekonomik büyümesinin durduğu bir dönemde ülkede sosyal refah politikaları ve savunma harcamaları gibi kritik konuları belirsiz bırakmıştır.

Almanya'daki siyasi krizin çözümü, sadece ülkenin iç politikasını değil, aynı zamanda Avrupa'nın gelecekteki yönünü de şekillendirecektir. Yeni bir hükümetin kurulması ve istikrarlı bir liderlik sağlanması, Almanya'nın Avrupa'daki merkezi rolünü sürdürmesi açısından hayati önem taşımaktadır. Scholz'un azınlık hükümetiyle geçici bir çözüm arayışı, mevcut krizi hafifletebilir ancak uzun vadede yeni bir koalisyonun ya da erken seçimlerin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

[1] "Five things to know about Germany's government crisis", AP News, <https://apnews.com/article/germany-politics-government-collapse-new-elections-a316c7317ae47a3c6320c6902846f574>, (Erişim Tarihi: 18.11.2024).

[2] Aynı yer.

[3] Kate Connolly, "Why has Germany's government collapsed and what happens next?", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2024/nov/07/why-germany-government-collapsed-what-happens-next>, (Erişim Tarihi: 18.11.2024).

[4] Aynı yer.

[5] Liv Stroud, "How the German government's collapse impacts the EU", Euronews, <https://www.euronews.com/my-europe/2024/11/07/how-the-german-governments-collapse-impacts-the-eu>, (Erişim Tarihi: 18.11.2024).

[6] Ido Vock & Damien McGuinness, "German coalition collapses after Scholz fires key minister", BBC, <https://www.bbc.com/news/articles/c7v3r046pzzo>, (Erişim Tarihi: 18.11.2024).

[7] Aynı yer.

ANKASAM ANALİZ

Türkiye-İrak Enerji Diplomasisi ve Geleceği

Ömer Faruk
PEKGÖZ

Türkiye ve Irak arasındaki ilişkilerin temelleri, ikili komşuluk ilişkisinin ve kültürel köprülerin yanı sıra 27 Ağustos 1973 yılında imzalanan Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması'na[1], da dayanmaktadır. İlk teslimatın gerçekleştiği 1976 yılından bu yana başta Birinci Körfez Savaşı olmak üzere bölgede yaşanan jeopolitik gelişmelere rağmen petrol, Türkiye ve Irak hükümetleri arasında kurulan güvenlik diplomasisi kadar önemli bir köprü vazifesi olmuştur. Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı,[2] 1976 yılında işletmeye alınmıştır. Irak'taki Kerkük petrol sahalarını Türkiye'nin Akdeniz kıyısındaki Ceyhan Limanı'na bağlayan bu hat, toplamda yaklaşık 970 kilometre uzunluğa sahiptir. İki paralel borudan oluşan sistem, başlangıçta 1.6 milyon varil/gün kapasiteye sahipti. Ancak zamanla bölgedeki çatışmalar, altyapı sorunları ve siyasi anlaşmazlıklar nedeniyle bu kapasite tam olarak kullanılamamıştır. Hattın stratejik önemi, Irak'ın petrol ihracatının büyük bir bölümünü gerçekleştirdiği ana güzergâh olmasından kaynaklanır. Özellikle Körfez savaşları, 2003 Irak işgali ve 2014 sonrası Devletü'l Irak ve Şam (DEAŞ) tehdidi sebebiyle hattın işlerliği büyük ölçüde azalmıştır.

Hattın son dönemdeki temel sorunu, 2022 yılında Uluslararası Tahkim Mahkemesi'nin verdiği karar ve ardından Türkiye'nin hattı kapatmasıyla gündeme gelmiştir. Bu mahkeme kararı, Irak merkezi hükümeti ile Türkiye arasında Kuzey Irak'taki petrol ihracatı konusundaki anlaşmazlıklardan kaynaklanmıştır. Mahkeme, Irak'ın onayı olmaksızın Kuzey Irak'tan petrol sevkiyatını Türkiye'nin ihraç etmesini uluslararası hukuk ihlali olarak değerlendirmiştir.[3] Lakin aynı günlerde Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez konuyla ilişkin açıklamasında Irak Merkezi Hükümetinin yapmış olduğu 5 başvurunun 4'ünün reddedildiğini ve sadece 1 tanesini kabul edildiğini belirtmiştir.[4] Kararın ardından Mart 2023 tarihinde hat kapatılmış ve Irak ile Türkiye arasında petrol ticareti durma noktasına gelmiştir. Bu durum hem Irak'ın petrol ihracat gelirlerini hem de Türkiye'nin enerji taşımacılığında elde ettiği geliri olumsuz etkiledi. Özellikle Irak, günlük yaklaşık 450.000 varil petrol ihracatı kaybı yaşamıştır.

Türkiye açısından teknik (bakım, onarım, hat revizyonları vb.) yükümlülüklerin yerine getirildiği bilinmekle beraber tahkim mahkemesi kararının 1973 anlaşmasına esaslı merkezi hükümet dışında bir muhatabın alınmamasına ilişkin Türkiye aleyhine karar verildiği söylenebilir. Tahkim süreci, Irak Merkezi Hükümeti'nin (Bağdat) 2014 yılında Türkiye'ye karşı açtığı dava ile başlamıştır. Davanın temel gerekçesi, Kerkük-Ceyhan Boru Hattı üzerinden Kuzey Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) onayıyla Türkiye'nin petrol ihraç etmesiydi. 2014 yılında DEAŞ terör örgütünün Irak topraklarının bir kısmını özellikle petrol sahalarını ele geçirmesi akabinde IKBY'nin hukuksuz şekilde anti-terör operasyonları adı altında bu sahaları kendi lehine bir süre işletmesi ve Türkiye'ye satışı sonrasında kriz daha da büyümüştür. Sonuç olarak tahkim davasının ya da hangi tarafın haklı olduğunun bir öneminin olmamasıyla beraber yıllardır kapalı olan hattın iki ülkeye de ciddi maliyetler doğurduğu ve bölgedeki istikrarı etkilediği herkes tarafından bilinmektedir.

Bölgede yaşanan petrol krizinin en büyük sebepleri arasında Erbil ve Bağdat hattında hala bir anlaşmanın sağlanamaması olduğu aşikardır. IKBY ve Irak Hükümeti arasında petrolün üretim ve ulaştırma maliyetlerinde tam görüş sağlanamaması petrol ihracatının en büyük engelleri arasında görülmektedir.[5] Hatta günlük öngörülen üretim konusunda mutabakat sağlanmadığı bilinmektedir. Irak'ın bu sebeple 2023 yılında başlayan süreçten bugüne 19-20 milyar dolarlık bir gelir kaybı yaşadığı tahmin edilmektedir. Irak Merkezi Hükümeti bütçesinin %90'ını petrol ihracat giderleri oluşturmakla beraber hem bölgenin hem de küresel pazarın Irak petrolünden mahrum kalması istikrarı etkilemektedir. Türkiye açısından bakıldığında, transit gelirlerden 2018-2022 döneminde yıllık ortalama 120 milyon varilin akması ve her varil için 1-2 \$ transit ücret payının alındığı bilinmektedir. Bununla beraber ek gelirlerle hattın kapanmasından 500 milyon dolar görece bir gelir kaybının yaşandığı söylenebilir.

Son olarak Türkiye, meselenin Kalkınma Yolu Projesi kapsamında çözülmesi ve tarafların diyalog yoluyla çözüme kavuşması gerektiğini açıklamıştır.[6] Hatta Türkiye Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın Kalkınma Yolu Projesi için Irak Merkezi Hükümeti'nin sınır kapısı tercihi herhangi bir dayatmanın olmayacağını söylemesi, Türkiye açısından gereken yükümlülüklerin yerine getirildiğinin en büyük göstergesi olmuştur. Irak Petrol Bakanı Hayan Abdülgani, Haziran 2024 tarihinde Kerkük-Ceyhan boru hattı üzerinden Türkiye'ye petrol ihracatının yeniden başlatılmasına yönelik Kürt Bölgesel Yönetimi yetkilileri ve orada faaliyet gösteren uluslararası şirketler temsilcileriyle yapılan görüşmelerde ilerleme kaydedildiğini söylemişti. Devlet televizyonu Irakiya TV'ye söyleşi veren Abdülgani, "Görüşmelerde ilerleme kaydettik" demişti.[7]

Sonuç olarak Türkiye, Irak'ta yıllardır denge politikası izlerken, bu konuda önemli tecrübeler edinmiştir. Petrol üzerinde iki hükümet arasında anlaşmanın sağlanamaması hattın kapalı kalmasının en büyük sebepleri arasındadır. Ek olarak uluslararası şirketler ve hükümetler arasında da mutabakatın sağlanamaması büyük bir teknik engel olarak görülmektedir. Türkiye bölgede enerji altyapısı bakımından petrolle sınırlı kalmayıp bölgesel enterkonekte sisteminin geliştirilmesi için öncü yol oynama imkanına sahiptir. Enterkonekte ataletinin artırılması bölgedeki enerji istikrarını artırarak bölgede son 5 yıldır etkisini çok fazla gösteren susuzluk ve iklim problemlerinde de söz sahibi olabilir. Özellikle terörle mücadele ve güvenlik dosyalarının yanında bölgede istikrarın en büyük engeli olan susuzluk probleminin refahı gözle görülür bir şekilde bozması, Irak içerisinde toplumsal dinamikleri sarsmaktadır. Türkiye'nin su kaynaklarının paylaşımı, petrol hattının tekrar açılması ve enerji yatırımlarıyla beraber Türk özel sektörünün bölgede yatırım yapmasının önünü açacak ekonomik politikalar, ilerleyen yıllarda Türkiye-İrak arasındaki en büyük diplomatik köprü olacaktır.

[1] "Transit Boru Hatları", T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, <https://t.ly/Gzvn2>, (Erişim Tarihi: 22.11.2024).

[2] "Ham Petrol", BOTAŞ, <https://www.botas.gov.tr/Sayfa/ham-petrol/13>, (Erişim Tarihi: 22.11.2024).

[3] "İrak, Türkiye aleyhine açtığı 'petrol' davasında 1,4 milyar dolar tazminat kazandı", Euronews, <https://tr.euronews.com/2023/03/27/irak-turkiye-aleyhine-actigi-petrol-davasinda-14-milyar-dolar-tazminat-kazandi>, (Erişim Tarihi: 22.11.2024).

[4] "Türkiye'ye 1,4 milyar dolar ceza söz konusu değil", T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, <https://enerji.gov.tr/haber-detay?id=21135>, (Erişim Tarihi: 22.11.2024).

[5] "Erbil-Bağdat arasındaki anlaşmazlık nedeniyle duran petrol ihracatı Irak ekonomisine zarar veriyor", AA, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/erbil-bagdat-arasindaki-anlasmazlik-nedeniyle-duran-petrol-ihracati-irak-ekonomisine-zarar-veriyor/3323060>, (Erişim Tarihi: 22.11.2024).

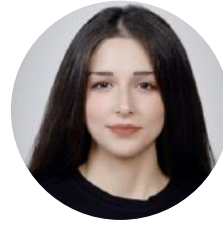
[6] "Kerkük-Ceyhan ile alakalı yakında iyi bir gelişme bekliyoruz", Bloomberg, <https://www.bloomberght.com/kerkuk-ceyhan-ile-alakali-yakinda-iyi-bir-gelisme-bekliyoruz-3735294>, (Erişim Tarihi: 22.11.2024).

[7] Aynı yer.

ANKASAM ANALİZ

Küresel Güney ve “Düşük Siyaset” Perspektifinde G20 Zirvesi

Zeynep Çağla ERİN

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri António Guterres'in 18-19 Kasım 2024 tarihleri arasında gerçekleşen G20 Zirvesi'ndeki mesajı, küresel sistemin karşı karşıya olduğu çok boyutlu krizlere yönelik liderlik çağrısıyla dikkat çekmiştir. Guterres'in ifadesiyle G20 ülkeleri, ekonomik ve diplomatik güçleriyle değil, küresel sorunlara çözüm üretmedeki öncelikli sorumluluklarıyla da öne çıkmalıdır.[1].

Genel Sekreter, iklim krizi, çatışmalar, cezasızlık, eşitsizlik, açlık ve yoksulluk gibi temel küresel sorunların çözümü için daha hızlı ve etkili bir yaklaşımın gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bu hususta, gelişmekte olan ülkelerin maruz kaldığı ekonomik ve çevresel zorluklar, mevcut uluslararası finansal sistemin Batı-merkezci ve adil olmayan yapısı eleştirilmiştir. Özellikle bu sistemin gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarına cevap verme kapasitesindeki yetersizlik, Küresel Güney'in artan taleplerine dikkat çekmektedir.[2].

Guterres'in iklim krizine yönelik somut ve iddialı finansman hedeflerinin belirlenmesi çağrısı, düşük siyasetin (low politics) uluslararası gündemdeki merkezi rolünü bir kez daha göstermektedir. İklim değişikliği, eşitsizlikler ve teknolojiye erişim gibi konular sadece hükümetlerin problemi değil; uluslararası toplumun meşruiyetini yeniden kazanması için kritik alan olarak değerlendirilmektedir. Küresel Güney'in talepleri ve düşük siyasetin konuları, bu liderliğin başarısını belirleyecek temel unsurlar arasında yer almaktadır. Zirve yalnızca mevcut zorlukların aşılması için değil, aynı zamanda küresel sistemin güvenilirliğini ve sürdürülebilirliğini yeniden tesis etmek adına kritik bir dönüm noktası olma potansiyeline sahiptir.

Guterres ile aynı paralelde Çin Devlet Başkanı Şi Cinping, G20'nin dönüşüm zamanında liderlik rolünü üstlenmesi gerektiğini belirterek “Ortak Kalkınmanın Adil Dünyasını İnşa Etmek” başlıklı bir vizyon sunmuştur. Şi'nin konuşmasında öne çıkan temalar; gelişmekte olan ülkelerin kalkınma süreçlerini hızlandırmak, Kuzey-Güney uçurumunu kapatmak ve uluslararası sistemdeki eşitsizlikleri gidermek üzerine inşa edilmiştir.[3].

Şi, ülkesinin küresel liderlik iddiasını ortaya koyarken, bu hedeflere ulaşmak için somut stratejiler önermiştir. Bu bağlamda Kuşak ve Yol Girişimi'nin (KYG) daha kapsayıcı hale getirilmesi, Küresel Güney ülkelerine yönelik kalkınma desteğinin artırılması ve Afrika'yla derinleşen işbirliği süreçleri, Çin'in öncelikleri arasında yer almıştır. Ayrıca Çin'in 800 milyon insanı yoksulluktan kurtarma başarısı, gelişmekte olan ülkeler için bir model olarak sunulmuş ve bu deneyimin başka ülkelerle paylaşılmasının, küresel yoksulluğu azaltma çabalarına katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Bu yaklaşımlar, G20'nin “Adil Bir Dünya ve Sürdürülebilir Bir Gezegen İnşa Etmek” temasıyla uyumlu bir şekilde ekonomik kalkınma, çevresel koruma, dijital dönüşüm ve çok taraflılık prensiplerini de önceleyen bir vizyon sunmaktadır. Başkan Şi'nin ortaya koyduğu sekiz somut eylem planı, bu dönüşümün nasıl somutlaştırılacağına dair önemli ipuçları sunmaktadır.[4].

1. KYG'nin Yüksek Kaliteli İşbirliği ile Sürdürülmesi

Çin, yeşil kalkınmayı desteklemek ve dijitalleşmeyi güçlendirmek amacıyla KYG'yi çok boyutlu bir bağlantı ağına dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda özellikle altyapı geliştirme ve dijital ekonominin entegrasyonu, küresel ekonomik işbirliğini artırmayı amaçlamaktadır.

2. Küresel Kalkınma Girişimi'nin Hayata Geçirilmesi

Küresel Güney Araştırma Merkezi'nin işlevselliğini sağlama ve gelişmekte olan ülkeler için yoksulluğun azaltılması, gıda güvenliği ve dijital ekonomi gibi alanlarda somut işbirliği projeleri geliştirme, Çin'in uluslararası kalkınma gündeminde öncelik verdiği başlıklar arasında yer almaktadır.

3. Afrika Kalkınmasının Desteklenmesi

4-6 Eylül 2024 tarihinde Pekin'de gerçekleştirilen Çin-Afrika İşbirliği Forumu Zirvesi'nde açıklanan on ortaklık eylemi, Çin'in Afrika'nın modernizasyon çabalarına mali destek sağlayarak bu kıtaya stratejik ortaklık ilişkilerini derinleştirme kararlılığını göstermektedir.

4. Yoksulluğun Azaltılması ve Gıda Güvenliğine Yönelik Uluslararası İşbirliğinin Güçlendirilmesi

Çin'in Açlık ve Yoksulluğa Karşı Küresel İttifak'a verdiği destek, bu alanda liderlik rolü üstlenmeye yönelik bir adım olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca G20 Kalkınma Bakanları Toplantısı'nın devamlılığını sağlama ve Uluslararası Gıda Kaybı ve İsrافی Konferansı'nın ev sahipliğini üstlenme taahhüdü, Çin'in bu konulara verdiği önemin altını çizmektedir.

5. Açık Bilimde Uluslararası İşbirliği Girişimi

Çin, Brezilya, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Afrika Birliği ile birlikte, Küresel Güney'in bilim, teknoloji ve inovasyon alanlarındaki ilerlemelere erişimini artırmak için Açık Bilim Girişimi'ni önermiştir. Bu girişim, gelişmekte olan ülkelerin küresel bilimsel çabalara dahil olmasını sağlamayı hedeflemektedir.

6. Küresel Güney için Pratik İşbirliği Mekanizmalarının Teşvik Edilmesi

Pekin merkezli G20 Ekonomileri Girişimcilik Araştırma Merkezi'nin desteklenmesi ve dijital eğitim, müze ve arşivlerin dijitalleştirilmesi konularındaki işbirliği, Çin'in kültürel ve teknolojik alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme isteğini yansıtmaktadır.

7. Yolsuzlukla Mücadele ve Güvenlik Politikaları

G20 Yolsuzlukla Mücadele Eylem Planı çerçevesinde Çin'in gelişmekte olan ülkelerle kaçakların iadesi, varlıkların geri alınması ve yolsuzlukla mücadele kapasitesinin artırılması gibi konularda işbirliğini güçlendirme çabası, uluslararası güvenliğin tesisi açısından kritik bir öneme sahiptir.

8. Az Gelişmiş Ülkeler için Açılım Politikaları

Çin, diplomatik ilişkileri olan az gelişmiş ülkelere yönelik sıfır tarifeli ticaret muamelesi uygulama kararı olarak ticaret ve kalkınma işbirliğini derinleştirme hedefini ortaya koymaktadır. Bu politika, ekonomik eşitsizliklerin azaltılması ve ticari entegrasyonun artırılmasına yönelik somut bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Zirve, Küresel Açlığa Karşı İttifak ve artan jeopolitik gerilimler ile Donald Trump'ın ABD Başkanlığı'na beklenmedik dönüşü ışığında, açlık ve iklim değişikliği gibi kritik sorunlarla mücadeleye odaklanmıştır. Brezilya Cumhurbaşkanı Luiz Inácio Lula da Silva, zirvenin açılışında açlığın insanlık için varoluşsal bir tehdit olduğunu vurgulayan bir konuşma yapmış ve bunu insanlığın lekesi olarak nitelendirmiştir. Brezilya Hükümeti, 80'den fazla ülke, çok uluslu bankalar ve hayır kurumlarını bir araya getiren açlık ile yoksulluğun sadece kıtlıkla değil ayrıca siyasi kararlarla da ilişkilendirilen sorunlar olduğunu ifade etmiştir.[5].

Covid-19 salgınıyla birlikte dünya çapında yaklaşık 150 milyon insanın açlık sınırına itilmesiyle birlikte G20 liderleri, Ukrayna ve Ortadoğu'daki savaşların yol açtığı gıda güvenliği sorunlarına çözüm bulmaya çalışmaktadır. Lula, bu sorunu ele almanın yanı sıra yetersiz beslenmeyi çözmeye yönelik sosyal programların finansmanını sağlamak için çeşitli mekanizmaları teşvik etmeyi hedeflemektedir.[6]. Aynı hususta Gazze'de gıda krizi konusu liderlerin açıklamalarında yer almış, Filistin bölgesindeki insanı duruma dair endişeler dile getirilmiş; Lübnan'daki gerginliği vurgulayarak her iki tarafta da vatandaşların güvenli bir şekilde evlerine dönmelerine olanak tanıyacak bir ateşkes çağrısında bulunmuşlardır.[7].

Bu yılki zirve, liderlerin uluslararası diplomasi alanındaki yüksek riskleri yansıttığı gibi acil yerel sorunları küresel toplumun ihtiyaçlarıyla birleştirme çabalarını da içermektedir. Uluslararası vergilendirme, iklim reformu ve savaşlardan zarar gören bölgelere yardım konuları, özellikle G20'nin Donald Trump yönetimi döneminde yaşanan değişikliklerin etkisiyle zirvenin merkezine yerleşmiştir. Trump'ın yeniden seçilmesi, bilhassa Rusya ve Ukrayna merkezli olası ticaret savaşları ve müzakereler bağlamında ekonomik politikalarda köklü değişiklik önerilerine yol açmaktadır. Trump'ın çok taraflı angajmanlara yönelik şüpheli yaklaşımı, iklim değişikliği ve küresel yoksulluk gibi konulardaki çabaları zayıflatma riski taşımaktadır.[8].

Zirve, Brezilya Cumhurbaşkanı Lula'nın çok taraflı işbirliğini yeniden kurma yönündeki umudunu yansıtmaktadır. G20 delegeleri, kendi ülkeleri arasındaki ilişkileri ve küresel düzeydeki ortak hedeflere yönelik çözümler geliştirme noktasında da önemli bir diyalog içerisinde olmuştur. Ayrıca zengin ülkeler için vergi reformları ve Küresel Güney için tazminatlar gibi konular, zirvenin önemli tartışma başlıkları arasında yer almıştır. Yeşil enerji geçişleri ve iklim politikası üzerine yapılan tartışmalar, Brezilya'nın Trump yönetiminin izlediği politikaların karşısında yer alan bir vizyonla şekillenmiştir.

Zirvede ABD eski Başkanı Joe Biden, Amazon Fonu'na yönelik 50 milyon dolarlık bir katkıyı taahhüt etmiş ve ülkesinin çevreye yönelik koruma çabalarını desteklemiştir. Bunun yanı sıra Ukrayna ve Filistin'deki savaş krizi zirvede yoğun bir şekilde hissedilmiştir. Biden yönetimi, savaşın uzamasıyla birlikte Ukrayna'ya sağlanan askeri desteği artırmış ve uzun menzilli füze sistemlerinin tedarikine onay vermiştir. Rusya'nın Devlet Başkanı Vladimir Putin yerine Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un zirveye katılması, diplomatik gerginliklerin zirveye taşındığını ve uluslararası ilişkilerdeki güç mücadelesinin devam ettiğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca Çin'le ilişkiler konusunda kaygılar taşıyan İngiltere Başbakanı Keir Starmer, Çin'in yatırımlarından doğan güvenlik risklerine karşı daha dikkatli bir yaklaşım benimseme çağrısında bulunmuştur.[9].

Starmer, toplantı çerçevesinde Çin Devlet Başkanı Şi Cinping ile yüz yüze bir görüşme gerçekleştirmiştir. Bu görüşme, 2018 yılından bu yana İngiliz lideri ile Çin Devlet Başkanı arasındaki ilk doğrudan temas olma özelliği taşımaktadır. Görüşmenin temel amacı, İngiltere-Çin ilişkilerinin güçlendirilmesinin önemini vurgulamak ve iki ülke arasındaki işbirliğini pekiştirmektir. Starmer, Çin'le yapılacak işbirliğinin, İngiltere'nin ulusal çıkarları doğrultusunda olması gerektiğini belirterek ilişkilerin istikrarlı ve saygılı bir biçimde sürdürüleceğini ifade etmiştir. Ayrıca ikili ilişkilerde sürpriz gelişmelerin önlenmesi gerektiğini ve her iki ülkenin liderleri arasında daha kapsamlı bir toplantı önerisinde bulunmuştur. Şi ise iki ülkenin küresel zorluklarla başa çıkma sorumluluğunu paylaşması gerektiğini dile getirerek stratejik ortaklıklarının karşılıklı saygı, açıklık ve kazan-kazan ilkesine dayalı olarak geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. G20 Zirvesi'ndeki bu gelişme, İngiltere ile Çin arasındaki üst düzey diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.[10].

18-19 Kasım 2024 tarihlerinde gerçekleştirilen G20 Zirvesi, küresel liderlerin çok katmanlı krizlerle başa çıkma çabalarını ve Küresel Güney'in taleplerini öne çıkarmaktadır. Guterres'in çağrısı, sadece ekonomik ve diplomatik güçle değil, aynı zamanda adil ve etkili bir küresel yönetim anlayışıyla liderlik edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Guterres'in öne çıkardığı iklim krizi, eşitsizlikler, yoksulluk ve yoksullukla mücadele konuları, Küresel Güney'in mevcut uluslararası sistemden artan taleplerini ve bu taleplerin karşılanması için daha kapsayıcı bir yaklaşımın gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Şi'nin sunduğu vizyon, G20'nin "Adil Bir Dünya ve Sürdürülebilir Bir Gezegen İnşa Etmek" temasıyla uyumlu olarak gelişmekte olan ülkelerle olan işbirliklerinin güçlendirilmesi ve Kuzey-Güney uçurumunun daraltılması gerektiğini vurgulamaktadır. Çin'in somut adımlar sunarak gelişmekte olan ülkelere yönelik kalkınma desteklerini artırma yönünde belirlediği hedefler, küresel ekonomideki adaletsizliklerin giderilmesine yönelik önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda Kuşak ve Yol İnisiyatifi gibi büyük projeler, küresel entegrasyonun derinleşmesine ve sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesine olanak tanıyacaktır.

Zirve boyunca Lula'nın açlık ve yoksulluk konularına yaptığı vurgu, küresel açlık krizine karşı, uzun vadeli çözümler geliştirme noktasında G20'nin liderlik rolünü üstlenmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi, vergi reformları ve çevresel adalet gibi temalar zirveye damgasını vurmuş ve bu konular, gelecekteki küresel yönetim süreçlerini şekillendirecek anahtar unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak G20 Zirvesi, küresel liderlerin, gelişmekte olan ülkelerin taleplerine yönelik daha adil bir yaklaşım benimseme noktasında büyük bir sorumluluk taşıdığını ortaya koymuştur. Bu zirve, sadece ekonomik bir yeniden yapılandırma çağrısı yapmakla kalmamış; küresel adaletin sağlanması ve sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi adına büyük bir adım olarak değerlendirilmektedir. Küresel Güney'in geleceği, bu tür çok taraflı işbirliklerinin güçlendirilmesine ve gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarının karşılanmasına dayalı bir dönüşümle şekillenecektir.

[1] "Ahead of G20 Summit in Brazil, Guterres urges bloc to take the lead on peace, climate and other challenges", United Nations, <https://news.un.org/en/story/2024/11/1157096>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[2] Aynı yer.

[3] "President Xi Jinping Attends the 19th G20 Summit and Delivers Important Remarks", Ministry of Foreign Affairs The People's Republic of China, https://www.mfa.gov.cn/eng/xw/zyxw/202411/t20241119_11528778.html, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[4] Aynı yer.

[5] "World Leaders Gather At G20 Summit To Tackle Hunger And Climate Challenges", The Pinnacle Gazette, <https://evrimagaci.org/tpg/world-leaders-gather-at-g20-summit-to-tackle-hunger-and-climate-challenges-63377>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[6] Aynı yer.

[7] "G20 leaders call for 'comprehensive' ceasefires in Gaza and Lebanon", Aljazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2024/11/19/g20-leaders-call-for-comprehensive-cessesfires-in-gaza-and-lebanon>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[8] "World Leaders Gather At G20 Summit To Tackle Hunger And Climate Challenges", The Pinnacle Gazette, <https://evrimagaci.org/tpg/world-leaders-gather-at-g20-summit-to-tackle-hunger-and-climate-challenges-63377>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[9] Aynı yer.

[10] "UK seeks 'consistent, durable, respectful' ties with China at G20 summit", Anadolu Agency, <https://www.aa.com.tr/en/americas/uk-seeks-consistent-durable-respectful-ties-with-china-at-g20-summit/3396670>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

Romanya Seçimleri: Avrupa'nın Yeni Meloni'si

Sena BİRİNCİ

Romanya, 2024 Cumhurbaşkanlığı Seçimleriyle birlikte Avrupa siyasetinde önemli bir dönemece girmektedir. Seçimlerin ilk turu 24 Kasım'da yapılmış ve 13 adayın yarıştığı seçimde, hiçbir aday mutlak çoğunluk elde edemediği için 8 Aralık'ta ikinci tura geçilecektir.[1]. Seçimler, sadece ülkenin iç politikası için değil, aynı zamanda Avrupa Birliği'nin (AB) gelecekteki yönelimi açısından da büyük bir önem taşımaktadır. İkinci turdan önce 1 Aralık'ta parlamento seçimleri de gerçekleşecektir. Bu da ülkenin siyasi manzarasını değiştirebilecek niteliktedir. Anketlerde Sosyal Demokrat Parti (PSD) Lideri ve Başbakan Marcel Ciolacu önde görünmektedir. Ekonomik büyüme ve Romanya'nın uluslararası alandaki saygınlığını artırmayı hedefleyen Ciolacu, "Kimseyi geride bırakmayan, ekonomik büyüme ve yatırımlar üzerine kurulmuş, daha gelişmiş bir Romanya için net bir planım var ve yurtdışında daha saygın ve etkili bir Romanya planım var"[2] ifadeleriyle seçim kampanyasını sürdürmüştür.

Adaylar arasında yer alan Romanya'nın Birliği İttifakı (AUR) lideri ve aşırı sağcı milliyetçi ultra-nasyonalist George Simion, dikkat çeken popülist söylemleri ve AB'ye karşı sert duruşuyla öne çıkmaktadır. Simion'un seçimi kazanması durumunda Romanya'nın Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'yle (NATO) ilişkileri ve AB içindeki pozisyonunun nasıl şekilleneceği merakla beklenmektedir. Simion, mevcut siyasi sınıfı eleştirerek ekonomiyi ve ulusal egemenliği savunmayı vaat etmekte, Ukrayna'ya askeri yardımı reddetmekte ve Donald Trump'ı desteklemektedir. Yüksek yaşam maliyetleri ve Ukrayna'ya destek konuları, seçmenlerin öncelikleri arasında yer alırken, Ciolacu'nun hükümeti, asgari ücret ve emekli maaşlarını artırarak ekonomik zorluklarla mücadele etmeye çalışmıştır.[3].

Seçimlerin önemli adaylarından Simion, kendisini İtalya Başbakanı Giorgia Meloni ve ABD'nin seçilmiş Başkanı Donald Trump'ın siyasi çizgisinde konumlandırmaktadır. Simion, lideri olduğu AUR Partisi'nin Trumpist bir parti olduğunu ifade ederken, aynı zamanda partisinin Meloni'nin liderlik ettiği siyasi aileyle aynı çizgide olmasından memnuniyet duyduğunu belirtmektedir. Simion, Meloni'nin İtalya'da Avrupa projesine yeniden umut kazandırdığını savunarak Avrupa'da bir "Meloni etkisi" olduğunu ve Romanya'da da bir "Simion etkisi" yaratacağını iddia etmektedir.

Simion, Romanya'nın NATO'ya olan bağlılığını sürdüreceğini ve AB içinde reform yapmaya çalışacağını ifade etmektedir. Ancak Brüksel'e karşı daha sert bir duruş sergileyeceğini açıkça dile getirmekten de kaçınmamaktadır. AB kurallarını ihlal edebileceğini söyleyen Simion, Romanya'nın çıkarlarına aykırı olan herhangi bir yasaya karşı çıkacağını belirtmektedir. Buna rağmen Schengen Bölgesi'ne tam erişim, Avrupa'da doğrudan seçilmiş bir yürütme organı kurulması ve sanayi üretiminin artırılması gibi önceliklere sahip olduğunu ifade etmiştir.

AUR Partisi, Covid-19 pandemisi döneminde aşı karşıtı duruşuyla tanınmış ve bazı tartışmalı açıklamalarıyla eleştiri toplamıştır. [4]. Simion, eleştirilere rağmen muhafazakâr değerleri savunduklarını ve daha güçlü bir Avrupa için çalışacaklarını söylemektedir. Brüksel'e meydan okuyan tutumu, Viktor Orbán gibi liderlerin politikalarına daha yakın bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir.

Aynı zamanda Simion, Ukrayna'ya askeri yardımı durdurmayı ve Trump aracılığıyla bir barış anlaşması yapılmasını savunmaktadır. Bu anlaşmanın Ukrayna'nın toprak tavizi vermesini gerektirebileceğini ima etse de doğrudan böyle bir çağrıda bulunmadığını belirtmektedir. Ayrıca Rusya'yla bağları olduğu iddialarını reddeden Simion, Vladimir Putin'i "savaş suçlusu" olarak nitelendirmektedir.[5]. Aynı zamanda "Romanyalıların, liderlerin sadece kural alıcı değil, kural koyucu olduğunu hissetmelerini istiyorum" ifadeleri kullanan AUR Partisi'nin kurucusu 38 yaşındaki aday, Moldova ve Ukrayna'ya girmesi yasaklanmış bir isimdir.[6]. Ancak bu duruşu Romanya'nın AB içindeki konumunu ve bölgedeki siyasi dengeleri önemli ölçüde etkileyebilir.

Diğer önemli adaylar arasında Save Romania Union Partisi'nin lideri Elena Lasconi, eski NATO Genel Sekreter Yardımcısı Mircea Geoana ve eski ordu generali ve merkez sağcı partinin adayı Nicolae Ciucu bulunmaktadır. Merkez sağ oylarının bölünmesi, üçüncü sırada yer alan Elena Lasconi'nin desteğini arttıracak gibi görünmektedir. Bu merkezi sağ adaylar seçim sonucunu öngörmeyi zorlaştırmaktadır.

Parlamento seçimlerinde ise PSD'nin yüzde 30 oy oranıyla birinci çıkması beklenmektedir. AUR yüzde 21 ile ikinci sırada yer almaktadır.[7]. Alternatif olarak PSD ve AUR arasında bir koalisyon, Romanya'nın AB ve NATO'daki duruşunu radikal bir şekilde değiştirebilir. Ancak böyle bir durumda PSD'nin AUR'u dışlama sözü, erken seçim ihtimalini de gündeme getirebilir.

Özetle Romanya, 24 Kasım'da gerçekleşen cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turuyla birlikte, Avrupa yanlısı çizgide kalma ya da daha milliyetçi bir yönelime kayma ihtimallerini değerlendireceği kritik bir döneme girmektedir. Seçimlerinin ilk turu, ülkenin siyasi geleceği için belirleyici bir aşama olmuştur. Bu süreç, Romanya'nın AB içindeki duruşunu ve Ukrayna'ya olan desteğini belirlemede etkili olabilir.

Romanya'nın yeni cumhurbaşkanı, yavaşlayan Avrupa ekonomisi, yüksek bütçe açığını düşürme gerekliliği ve NATO harcama hedeflerini sürdürme baskıları gibi zorluklarla karşılaşacaktır. Anketlere göre, solcu Başbakan Marcel Ciolacu, 8 Aralık'ta yapılacak ikinci turu kazanacak gibi görünmektedir. Ancak, sağcı George Simion'un güçlü bir şekilde ikinci sırada yer alması, hükümetin yapısını etkileyebilir. Yüksek yaşam maliyetleri ve iç politikadaki endişeler, onu özellikle sağcı kesimde popüler kılmaktadır. Ciolacu'nun hükümeti ise sosyal yardımlarla ekonomik durumu iyileştirmeye çalışmıştır. Ancak merkez sağdaki oyların bölünmesi, alternatif adayların şansını artırmakla beraber mevcut başkanın da durumunu bir hayli zorlaştırmaktadır.

Romanya'nın seçim süreci, dış politika üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olabilir. Seçimdeki en güçlü adaylardan Marcel Ciolacu da Batı'yla olan bağları sürdürüleceğini belirtmiştir. Öte yandan George Simion gibi aşırı sağcı adaylar, özellikle Ukrayna'ya yapılan askeri yardımları ve AB'nin etkisini sorgulayarak Romanya'nın daha bağımsız bir dış politika izlemesini savunmaktadır. Bu adayların kazanması, Romanya'nın dış politikada daha az entegrasyonist bir yol izlemesine yol açabilir. Romanya'nın dış politikası, seçim sonuçlarına göre daha Batı yanlısı veya bağımsız bir çizgiye kayabilir. Dolayısıyla bu seçim, Romanya'nın gelecekteki politikalarına yön verecek önemli bir dönüm noktası olacaktır.

[1] "Polls open in what is expected to be first round of Romania's presidential election", Euronews, <https://www.euronews.com/my-europe/2024/11/24/polls-open-in-what-is-expected-to-be-first-round-of-romania-presidential-election>, (Erişim Tarihi: 24.11.2024).

[2] Stephen Mcgrath, "Romania holds a presidential election Sunday that could narrow to nationalist and leftist candidates", AP News, <https://apnews.com/article/romania-presidential-election-nationalist-nato-europe-1fc92b253352da28f99a7bc18530f3f2>, (Erişim Tarihi: 24.11.2024).

[3] Luiza Ilie, "Romanians vote in presidential election focused on high living costs, Ukraine war", Reuters, <https://www.reuters.com/world/europe/hard-rights-simion-with-chance-romanians-vote-president-2024-11-24/>, (Erişim Tarihi: 24.11.2024).

[4] Victor Jack, "Romanian hard-right chief pitches himself as Europe's next Meloni", Politico, <https://www.politico.eu/article/romania-hard-right-aur-chief-pitches-himself-as-europes-next-giorgia-meloni-or-donald-trump-elections/>, (Erişim Tarihi: 24.11.2024).

[5] Aynı yer.

[6] Aynı yer.

[7] Jon Henley, "Romania at turning point as pro-EU and nativist candidates seek election", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2024/nov/21/romania-at-turning-point-as-pro-eu-and-nativist-candidates-seek-election>, (Erişim Tarihi: 24.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

Çin'in APEC Zirvesi'ndeki Etkin Rolü

Simay GÜZEL

Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) 2024 Zirvesi, 16 Kasım 2024 tarihinde Peru'nun başkenti Lima'da gerçekleştirilmiş ve ekonomik kapsayıcılık, sürdürülebilirlik ve dijital dönüşüm odaklı kararlar alınarak sona ermiştir. Zirveye birçok liderin ve devlet başkanının yanı sıra Çin Devlet Başkanı Şi Cinping de iştirak etmiştir. Diğer katılımcıların aksine kırmızı halıyla karşılanarak zirveye güçlü bir giriş yapan Çin, zirve boyunca etkin bir rol oynamıştır.[1]

Zirvede yaptığı konuşmada dünyanın çalkantılı bir dönüşüm sürecine girdiğini belirten Şi, küresel tedarik zincirlerinin istikrarının korunması gerektiğini yanı sıra Çin'in büyüme hızının yavaşladığına dair son eleştirilere ithafen Çin'in ekonomik büyüme hedeflerine ulaşacağına olan güvenini dile getirmiştir.[2]. Asya-Pasifik'te yaşanan güncel gelişmelere karşın dayanışma ve işbirliğini artırma çağrısında bulunan Çin, zirvede ekonomik büyüme, dijital dönüşüm, sürdürülebilirlik ve ikili ilişkiler alanlarındaki söylemleri doğrultusunda lider bir aktör olarak karşımıza çıkmıştır. Stratejik ekonomik liderlik, güçlü ikili ilişkiler ve çevresel sürdürülebilirlik alanındaki girişimlerinin zirvede etkili bir rol oynamasını sağladığı söylenebilir.

Çin'in ekonomik stratejileri, APEC'in ticaret ve yatırım gündeminde merkezi bir rol oynamıştır. Çin'in bu anlamda APEC gündemine katkıları, Asya-Pasifik'in ticaret ve yatırım için cazip bir bölge olarak kalmasını sağlama amacı taşımaktadır. Çin, APEC'in serbest, açık ve nispeten kapsayıcı ticaret ortamı yaratma hedeflerini desteklerken, aynı doğrultuda Dünya Ticaret Örgütü'nün çok taraflı ticaret sistemine destek vermeye devam edeceğini açıklamıştır.[3]. Bu çerçevede, özellikle tedarik zincirlerinin dayanıklılığını artırma ve ticaretin dijitalleşmesini teşvik etme konularında öncülük etmeye yönelik bir çabanın varlığından söz edilebilir.

Çin'in bu konudaki etkinliği, Asya-Pasifik bölgesindeki ekonomik liderliğini pekiştirme çabalarının bir yansıması olarak görülebilir. Uluslararası ticaretin önündeki engellerin kaldırılmasını savunan Çin, Latin Amerika'yla olan ekonomik bağlarını derinleştirerek Kuşak ve Yol Girişimi'yle uyumlu politikalar geliştirmiştir. Zirve öncesi Peru'da çeşitli projelerle bölgesel entegrasyon ve lojistik altyapı alanında ilerlemeler kaydedilmesi, Şi'nin zirvedeki varlığını güçlendiren faktörler olarak karşımıza çıkmıştır.

Zirveye ev sahipliği yapan Peru başta olmak üzere bölgede birçok ülkeyle ikili ilişkilerini güçlendiren Çin, bu ilişkileri özellikle altyapı projeleri ve ekonomik işbirliği anlaşmalarıyla desteklemiştir. En güncel örnek olan Peru'daki büyük ölçekli altyapı projeleri, Çin'in APEC'in kapsayıcı büyüme hedeflerine somut katkılar sunduğunu göstermiştir. Özellikle Chancay Limanı'nın geliştirilmesi gibi girişimlere bakılarak Çin'in bölgedeki ekonomik etkisini artırdığını söylemek mümkündür.

Ekonomik etkisine ek olarak Çin'in diplomatik yaklaşımının APEC üyeleri arasında işbirliğini teşvik eden bir liderlik örneği olarak öne çıktığı gözlemlenebilir. Çin'in, APEC çerçevesinde hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerle uyumlu bir işbirliği modeli benimsemesi, bölgesel entegrasyon hedeflerini ilerleten bir etken olmuştur. Bunun sonucunda Çin'in sadece ekonomik değil, aynı zamanda diplomatik bir lider olarak konumunu güçlendiren bir politika benimsemiş olduğu yorumu yapılabilir. Çin'in ticaret müzakerelerine çok taraflı katılımı teşvik etmesi de bölgedeki diğer ekonomilere kıyasla daha kararlı ve sonuç odaklı bir tutum olarak karşımıza çıkmıştır.

Çin'in son zamanlarda en çok konuşulan ve en etkili hamlelerinden biri ise çevre ve yeşil enerji konusundaki atılımlarıdır. Bu konu zirvede de başlık olarak yer edinmiştir. Zirve, sürdürülebilir kalkınma ve çevre odaklı politikaların ele alındığı önemli bir platform sunmuştur. Çin ise bu alandaki liderliğini temiz enerji ve düşük karbonun teşvikine yönelik açıklamalarıyla belli etmiştir. Çin'in bu kapsamdaki politikaları hem gelişmekte olan ülkeler hem de büyük ekonomiler için örnek teşkil etmiştir.

Çin'in 2024 APEC Zirvesi'ndeki etkinliğinin önemli bir unsuru dijital dönüşüm liderliği olmuştur. Çin, özellikle dijital kapsayıcılık ve teknolojik yenilik konularında öncü bir rol üstlenerek ekonomik kalkınmayı hızlandırmayı hedeflemiştir. Gelişmekte olan ülkelerde dijital altyapıyı güçlendirme çabaları bölgesel dayanışmayı artırırken, Çin'in teknoloji odaklı politikaları, dijital ekonomiye geçişte diğer ülkelere yine örnek teşkil etmiştir. Şi Ciping zirvede yaptığı konuşmada, "Küresel Sınır Ötesi Veri Akışı İşbirliği Girişimi'nin başlatılacağını duyurmuş ve güvenli veri akışını teşvik etmek için daha güçlü bir işbirliği çağrısı yapmıştır.[4]

Çin, 2020 yılında açıkladığı "Küresel Veri Güvenliği Girişimi" ile ülkelerin kendi çıkarlarını önceliklendiren dijital hegemonya girişimleri yerine küresel veri yönetiminde kapsayıcı yaklaşımlar önermiştir. Bu adımlar, ABD'nin (Çin'in dahil edilmediği Sınır Ötesi Gizlilik Kuralları sistemi gibi) dijital üstünlük stratejilerine karşı bir duruş sergilerken, Çin'in veri güvenliğini koruma ve uluslararası veri yönetimi kurallarının belirlenmesinde proaktif bir rol üstlenme çabasını yansıtmıştır. Bu açıdan Çin'in veri güvenliği alanında yeni bir girişimle hem kendi dijital gelişimini sağlamak hem de küresel veri koruma standartlarına yön vermek için liderlik göstermeye devam ettiğini söylemek mümkündür.

Çin'in APEC 2024 Zirvesi'ndeki etkinliği, küresel güç dengeleri bağlamında da dikkat çekici olmuştur. Basında yer alan bazı haberler, Şi'nin APEC'teki varlığının ABD Başkanı Biden'ı gölgelediği yönünde ifadeler yer vermiştir.[5] Şi, kırmızı halıyla karşılanırken Biden'a bu şekilde özel bir karşılama yapılmaması yönündeki kıyaslama ve Biden'ın başkanlık sürecinde özellikle Latin Amerika'ya diğer bölgeler kadar ilgi göstermemiş olmasından doğan boşluğu birçok alanda Çin'in doldurmuş olması gerçeği de bu ifadeleri güçlendiren birer etmen olarak yorumlanabilir. Şi'nin Lima ziyaretinden Rio de Janeiro'daki G20 zirvesine kadar Çin'in ekonomik diplomasinin somut işbirlikleriyle ve anlaşmalarla desteklenmesi beklenirken, ABD'nin bu kritik süreçte ekonomik adımlar açısından Çin'e yetişmesi öngörülmektedir.[6] Bu durum zirve sonrasında Çin'in bölgedeki varlığını güçlendirecek bir faktör olarak nitelendirilebilir.

Çin, APEC'in temel değerlerini destekleyen bir aktör olarak gelecekte de liderliğini pekiştirecek adımlar atmıştır. Çin önce 2001, daha sonra 2014 yılında tekrar APEC'e ev sahipliği yaptığında çok daha farklı bir durumdaydı ve bu yılın zirvesi de göz önüne alındığında her zirvede çok daha güçlü bir Çin'e tanıklık edildiği söylenebilir. Peru'nun başkenti Lima'da düzenlenen 31. APEC Ekonomi Liderleri Toplantısı sırasında konuşan Şi, Çin'in 2026 yılında APEC liderlerini ülkesinde ağırlayacağını açıklamıştır.[7]. Asya-Pasifik işbirliğini bölge halklarının yararına olacak şekilde derinleştirmek için tüm taraflarla birlikte çalışmayı dört gözle beklediğini açıklayan Şi,[8] önemli bir misyonla APEC Zirvesi'ne yeniden ev sahipliği yapmaya hazırlandığının sinyalini vermiştir. Bu misyon, korumacı ve çatışmacı ticaret taktiklerini reddederken, açık ekonomik ve ticari işbirliğini savunmak üzere Asya-Pasifik ülkelerini bir araya getirme hedefi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak 2024 APEC Zirvesi, Çin için ekonomik liderliğini sergileme, çevresel sürdürülebilirlik politikalarını ilerletme ve dijital dönüşümde örnek olma fırsatı sunmuştur. Çin, ticaret, teknoloji ve çevre odaklı politikaları ile sadece Asya-Pasifik bölgesindeki değil, küresel ekonomik düzen üzerindeki etkisini de artırmıştır. Diplomatik becerileri ve çok taraflı işbirliği mekanizmalarındaki etkinliği, Çin'in APEC Zirvesi'nde güçlü bir liderlik sergilemesini sağlamıştır. Bu başarılar, Çin'in uzun vadeli küresel hedeflerine ulaşma konusunda kararlılığını ve bölgesel işbirliğini artırma potansiyelini ortaya koyarken; APEC'in hedefleriyle uyumlu bir şekilde, ekonomik büyüme, kapsayıcılık ve sürdürülebilirlik alanlarında lider niteliğinde bir aktör olma pozisyonunu sağlamıştır.

[1]. "China's Xi takes spotlight in APEC family photo, with Biden off to the side", The Straits Times, <https://www.straitstimes.com/world/chinas-xi-takes-spotlight-in-apec-family-photo-with-biden-off-to-side>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[2]. "Full text: Address by Chinese president Xi Jinping at 31st APEC economic leaders' meeting", Xinhua, <https://english.news.cn/20241117/3dda4fd4093d45c08520e9d6a3cc237c/c.html>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[3]. "China to host 2026 APEC summit, championing asia-pacific cooperation", Xinhua, <https://english.news.cn/20241117/17dcae4c47a248e5b8f611932d189a76/c.html>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[4]. "Full text: Address by Chinese president Xi Jinping at 31st APEC economic leaders' meeting", a.g.e., (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[5]. Cassinelli, M., & Costello, C. As Biden bids farewell, Xi advances China's influence in Latin America at the APEC Summit in Peru. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/biden-xi-at-the-apec-summit-in-peru/>, (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[6]. Aynı yer.

[7]. "China to host 2026 APEC summit, championing asia-pacific cooperation", a.g.e., (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

[8]. "Full text: Address by Chinese president Xi Jinping at 31st APEC economic leaders' meeting", a.g.e., (Erişim Tarihi: 19.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

İstanbul Enerji Forumu

Ömer Faruk PEKGÖZ

22 Kasım 2024 tarihlerinde başlayan İstanbul Enerji Forumu, bölgesel işbirliklerin artırılmasına yönelik olağan bir konsorsiyum niyetine dönüşmektedir. Enerji alanında iş dünyasının da katılımını gerçekleştirdiği foruma bölgesel bazda bakanlar da katılım sağlamaktadır.

İstanbul Enerji Forumu'na katılan bakanlar arasında Azerbaycan Enerji Bakanı Perviz Şahbazov, Bulgaristan Enerji Bakanı Vladimir Malinov, Macaristan Dışişleri ve Ticaret Bakanı Peter Szijjarto, Moldova Enerji Bakanı Victor Parlicov, Rusya Enerji Bakan Yardımcısı Pavel Sorokin ve Sırbistan Enerji ve Maden Bakanı Dubravka Djedovic Handanovic yer almıştır. Bu forumda bölgesel enerji güvenliği, enerji dönüşümü için yeni teknolojiler, akıllı enerji sistemleri ve enerji dönüşümünün finansmanı gibi çeşitli önemli konular ele alınmıştır. Katılımcı bakanlar, bu konularda deneyim ve görüşlerini paylaşmışlardır.[1]

COP29 akabinde bu bazda büyük bir organizasyona bölgesel aktörlerin üst düzeyli katılımı son derece önemlidir. Enerji bakanları düzeyinde Türkiye-Azerbaycan görüşmesinin özellikle Zengezur Koridoru'nun enterkonnekte sisteme bağlantısı ve Azerbaycan'a olası yeşil enerji yatırımlarının artırılmasına yönelik konuların tekrar tekrar ele alındığı görülmektedir. Enerji diplomasisinin diyalog yönünün yanı sıra teknik yönleriyle yatırımların yapılması kalıcı iş birliklerini arttırmaktadır. Karabağ Savaşı zaferi sonrasında bölgenin tekrardan kalkındırılması için yenilenebilir enerji yatırımları kırsal kalkınmanın anahtarı konumundadır.[2] Azerbaycan'ın Türkiye geçişiyle Avrupa enterkonnektesine bağlanması, ilişkileri güçlendireceği gibi enerji güvenlik ataletini de arttırmaktadır.

Öte yandan ilk kez 2022 yılında gündeme gelen Türkmen gazının Türkiye üzerinden Avrupa piyasasına ulaştırılmasına yönelik Mutabakat Zaptı[3] belgesine ek olarak Bakan Bayraktar bununla ilgili girişimlerin ve işlemlerin başladığını da forumda ilan etmiştir. Daha önceki beyanlarda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar, bu kapsamda ilk etapta 2 milyar metreküpe kadar Türkmen gazının Türkiye'ye taşınabileceğini ifade etmişti.[4] Bu miktar Türkiye'nin transit ülke konumunda regülasyon gücünü arttıracak gibi transit geçiş gelirleriyle yapılacak yatırımların da enerji bağımlılığını arttırabileceği endişesi mevcuttur.

Forumda konuşulan bir diğer önemli konu ise enerji verimliliği ve karbon salınımı azaltma hedefleri doğrultusunda stratejilerin konuşulmasıdır. Enerji verimliliği konusunda Türkiye, dünya genelinde gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında daha fazla ilerlemeye ihtiyaç duyan bir konumda bulunmaktadır. Ancak son yıllarda ciddi adımlar atılmakta, özellikle kamu binalarında enerji tasarrufu sağlanması adına çeşitli projeler hayata geçirilmektedir. Örneğin Türkiye, 2018 yılında Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı'nı (NEEAP) kabul etmiş ve 2030'a kadar sera gazı emisyonlarını %21 oranında azaltmayı hedeflemiştir. Bu hedeflere ulaşmak için enerji verimliliği yatırımlarına önem verilmektedir.[5]

2020 yılında Türkiye'nin enerji verimliliği indeks puanı 4.8 civarındayken, Avrupa Birliği ortalaması 5.4'tür. Türkiye'nin bu alandaki en büyük potansiyeli, kamu binalarında ve sanayi sektöründe görülmektedir. Bu sektörlerde, enerji verimliliği artışı sağlayacak yatırımların Türkiye'ye yıllık 30 milyar dolarlık bir tasarruf sağlaması beklenmektedir.[6] Enerji verimliliğinin ve tasarrufunun ulusal bir politika olarak istikrarlı izlenmesi, Türkiye'nin birçok konuda kazanacağı jeopolitik kazanımdan daha büyük bir önem teşkil etmektedir.

Jeopolitik açıdan bakıldığında enerji verimliliği, Türkiye için kritik bir konu olup enerji güvenliğini sağlamak ve dışa bağımlılığı azaltmak adına oldukça önemlidir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının artan kullanımı, Türkiye'nin enerji tedarikinde dışa bağımlılığı azaltma stratejileriyle paralel olarak güç kazanmasını sağlayacaktır. Bu strateji, ekonomik anlamda da önemli katkılar sunmaktadır; çünkü enerji verimliliği artırdıkça, enerji ithalatı azalır, ticaret açığı daralır ve milli gelir artar. Bununla beraber yenilenebilir enerji yatırımlarının da baz yükü sahip santral kapasitesi ile paralel şekilde icra edilmesi kritik bir denge unsuru olacaktır.

[1] "Enerji dünyası İstanbul Energy Forum'da buluşuyor", AA, <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/42309>, (Erişim Tarihi: 23.11.2024).

[2] "Türkiye-Azerbaycan Yeşil Koridor Projeleri ve Jeopolitik Etkileri", ANKASAM, <https://www.ankasam.org/anka-analizler/turkiye-azerbaycan-yesil-koridor-projeleri-ve-jeopolitik-etkileri/>, (Erişim Tarihi: 23.11.2024).

[3] "Erdoğan: Türkmen gazının Avrupa'ya aktarılması artık sadece zaman meselesi", Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, <https://t.ly/vii-3>, (Erişim Tarihi: 23.11.2024).

[4] "Türkmen Gazının Türkiye ve Avrupa Pazarına Girişi İçin Çalışmalar Hız Kazandı", Dünya Enerji Konseyi, <https://dunyaenerji.org.tr/turkmen-gazinin-turkiye-ve-avrupa-pazarina-girisi-icin-calismalar-hiz-kazandi/>, (Erişim Tarihi: 23.11.2024).

[5] "Turkey: Boosting Energy Service Companies to Increase Energy Efficiency in the Public Sector", World Bank Group, <https://www.worldbank.org/en/country/turkey/brief/turkey-boosting-energy-service-companies-to-increase-energy-efficiency-in-the-public-sector>, (Erişim Tarihi: 23.11.2024).

[6] "Türkiye", IEA, <https://www.iea.org/countries/turkiye/energy-mix>, (Erişim Tarihi: 23.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Turizm Deklarasyonu

Ekin GÜLLÜOĞLU

20 Kasım 2024 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) tarafından düzenlenen bir zirvede, 50'den fazla ülke sürdürülebilir turizm deklarasyonuna imza atmıştır. Bu belge, turizmin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini dengelemeyi ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda turizm sektörünün dönüşümünü sağlamayı hedeflemektedir. Turizmin dünya genelindeki ekonomik büyüme, istihdam yaratma ve kültürel değişim üzerindeki rolü düşünüldüğünde, bu girişimin önemi daha iyi anlaşılabilir.[1] Deklarasyonun dış politika açısından etkilerini analiz ederken, Türkiye gibi ülkeler için bu girişimin ekonomik faydaları, çevresel etkileri ve uluslararası ilişkilerde yaratabileceği fırsatlara odaklanmak faydalı olacaktır.

Turizm sektörü, küresel ekonominin en büyük ve en hızlı büyüyen sektörlerinden biridir. Dünya Turizm Örgütü'ne (UNWTO) göre turizm sektörü, 2023 yılında dünya genelinde 1,5 trilyon dolarlık gelir yaratmıştır. Ancak bu ekonomik katkı, kontrolsüz bir turizm anlayışıyla birleştiğinde çevresel tahribat, kültürel erozyon ve sosyal eşitsizlikler gibi olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Örneğin, karbon emisyonlarının yaklaşık %8'inin turizm faaliyetlerinden kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Sürdürülebilir turizm, bu sorunların çözümüne yönelik bir araç olarak görülmektedir. BM'nin 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nde (SKH) turizm, özellikle SKH 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme), SKH 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) ve SKH 13 (İklim Eylemi) kapsamında kritik bir role sahiptir. Bu bağlamda BM Sürdürülebilir Turizm Deklarasyonu, küresel ölçekte turizmin bu hedeflere uygun bir şekilde yapılandırılmasını teşvik etmektedir.[2]

Türkiye, coğrafi konumu, zengin kültürel mirası ve doğal güzellikleriyle dünyanın en önemli turizm destinasyonlarından biridir. 2023 yılında 51,5 milyon yabancı turist ağırlayan Türkiye, turizm gelirlerinden 46,5 milyar dolar elde etmiştir. Ancak bu başarı, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik ve kaynak yönetimi konularında çeşitli zorluklar doğurmaktadır. Türkiye, sürdürülebilir turizm politikalarını desteklemek amacıyla önemli adımlar atmaktadır. Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen Sürdürülebilir Turizm Sertifikasyonu Programı, bu alandaki çabaların temelini oluşturur. Bu sertifikasyon, otellerin ve diğer konaklama tesislerinin sürdürülebilirlik standartlarını karşılamasını hedeflemekte ve uluslararası alanda tanınırlık sağlamaktadır. 2023 itibarıyla 7.805 tesis bu sertifikayı almıştır ve 2030 yılına kadar bu sayının 25.000'e ulaşması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin uluslararası platformlarda sürdürülebilir turizm politikalarını tanıtmayı, ülkenin imajını güçlendiren önemli bir stratejidir. Örneğin Türkiye'nin BM çatısı altındaki çalışmalara aktif katılımı, sürdürülebilir turizmi uluslararası ilişkilerinin merkezine yerleştirdiğini göstermektedir.[3]

BM Sürdürülebilir Turizm Deklarasyonu, imza atan ülkeler için birçok fırsat ve zorluk içermektedir. Türkiye'nin bu girişimden dış politika açısından elde edebileceği potansiyel kazanımlar şu şekilde değerlendirilebilir:[4]

- 1.Sürdürülebilir turizm, bir ülkenin çevreye duyarlılığı ve sosyal sorumluluğu konusunda güçlü bir mesaj taşır. Türkiye'nin bu deklarasyona aktif katılımı, ülkenin uluslararası imajını güçlendirebilir. Örneğin yeşil enerji kullanımını teşvik eden otellerin artırılması, Türkiye'nin "yeşil destinasyon" kimliğini pekiştirirken, bu durum kültürel diplomaside de etkili bir araç haline gelebilir.
- 2.Sürdürülebilir turizm politikaları, uluslararası yatırımcılar ve turistler için Türkiye'yi daha cazip bir destinasyon haline getirebilir. Özellikle çevreye duyarlı ve sürdürülebilirlik odaklı yatırımlara yönelik teşviklerin artırılması, doğrudan yabancı yatırımların artmasını sağlayabilir.
- 3.Türkiye, sürdürülebilir turizm alanındaki bilgi birikimini bölgesel düzeyde paylaşarak liderlik rolü üstlenebilir. Akdeniz havzasında bulunan ülkelerle işbirliği mekanizmaları geliştirmek, hem bölgesel turizmi canlandırabilir hem de çevresel koruma alanında kolektif bir eylem planı oluşturulmasını sağlayabilir.
- 4.Turizm sektörünün çevresel etkileri, Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelesini doğrudan etkilemektedir. Örneğin kıyı şeridinde yaşanan erozyon veya orman yangınları, turizmin sürdürülebilirliği açısından risk oluşturmaktadır. Deklarasyon kapsamında geliştirilecek politikalar, bu sorunlara yönelik uzun vadeli çözümler sunabilir.

Türkiye'nin sürdürülebilir turizm politikalarını daha da güçlendirmek ve bu politikaların dış politikaya etkisini artırmak için aşağıdaki stratejiler önerilebilir:[5]

- 1.BM, UNWTO ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlarla daha fazla işbirliği yapılabilir ve bu kapsamda fon ve teknik destek imkanları artırılabilir.
- 2.Turizm sektöründeki işletmelerin sürdürülebilirlik standartlarına uyumu için eğitim programları ve teknik destek mekanizmaları oluşturulabilir.
- 3.Sürdürülebilir turizm politikalarının başarısı, yerel halkın aktif katılımını gerektirir. Özellikle, turizm gelirlerinden doğrudan fayda sağlayacak şekilde yerel toplulukların desteklenmesi önemlidir.
- 4.Turizm sektöründeki karbon emisyonlarını azaltmak için yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi ve çevre dostu ulaşım seçeneklerinin artırılması faydalı olacaktır.

BM Sürdürülebilir Turizm Deklarasyonu, yalnızca çevresel veya ekonomik bir girişim değil, aynı zamanda güçlü bir dış politika aracıdır. Türkiye, bu deklarasyonun sunduğu fırsatları değerlendirerek hem turizm sektöründeki başarısını sürdürülebilir bir yapıya kavuşturabilir hem de uluslararası arenada etkisini artırabilir. Türkiye'nin bu alandaki öncü rolünü koruyabilmesi için sürdürülebilirlik politikalarını hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kararlılıkla uygulamaya devam etmesi kritik önem taşımaktadır.

[1]. Strohecker Karin, "More than 50 countries sign UN sustainable tourism declaration", Reuters, <https://www.reuters.com/sustainability/more-than-50-countries-sign-un-sustainable-tourism-declaration-2024-11-20/>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

[2]. "Tourism and Sustainable Development", UNWTO, <https://www.unwto.org/>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

[3]. "Sürdürülebilir Turizm Sertifikasyonu", TGA, goturkiye.com, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

[4]. "Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları çalışmalarımız", UN Türkiye, https://turkiye.un.org/tr/sdgs?utm_source=chatgpt.com, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

[5]. Aynı yer.

ANKASAM ANALİZ

Bangladeş'te Geçici Hükümetin "Yüz Günü"

Emin Mirbatur
SEVAL

Bangladeş'te 5 Ağustos 2024 tarihinde kota reformu talep eden büyük ve kanlı öğrenci ayaklanmalarından sonra Şeyh Hasina'nın on beş yıllık iktidarı düşmüştür. Bu gelişme, Bangladeş'in siyasi tarihinde önemli bir kırılma noktası olmuş ve devrilen hükümetin yerine geçici bir hükümet kurulmuştur. Şeyh Hasina iktidarının düşmesinden sonra Bangladeş'te geçici hükümetin başına 2006 yılında Nobel ödülünü almış, Şeyh Hasina hükümetinin devamlı eleştirmeni olan Muhammed Yunus geçmiştir. Muhammed Yunus, mikrokredinin öncüsü olarak bilinmektedir ve Grameen Bankası'nın kurucularındandır. Söz konusu banka, mikrokrediler üzerine yoğunlaşmıştır ve yoksullara teminat gerektirmeyen mikrokrediler vermektedir.

Geçici hükümet, ülkenin siyasi istikrarını sağlamak ve demokratik sürece dönülmesini temin etmek için önemli bir göreve sahiptir. Bu hükümet, kurumların temel reformlarını yapmakla ve ülkeyi seçime götürmekle sorumludur. Muhammed Yunus, geçici hükümet iktidarının yüzüncü gününde de gerekli ve zaruri reformların tamamlanmasından sonra seçime gidileceğinin sözünü verip insanlardan sabırlı olmalarını istemiştir. Geçici hükümet, diğer partilerle bir uzlaşma kurmaya, demokratik kurumları yeniden yapılandırmaya ve sistemi "bölüm bölüm" tekrar inşa etmeye çalışmaktadır. Yeni ve kalıcı bir seçim sistemi inşa edilme hedefi konulmuştur.[1]

Ancak hükümet, ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Politik karışıklıklar, sel felaketleri, seçimlere hızlı bir şekilde gitmek isteyenlerin baskısı ve azınlıklara yönelik şiddet olaylarındaki artış gibi bir dizi sorun ortaya çıkmıştır.

Muhammed Yunus'un liderliğindeki hükümetin atmış olduğu ilk adımlardan biri, Şeyh Hasina hükümetinin öğrenci eylemleri döneminde "militan ve terörist" ilan edilerek kapatılan Cemaat-i İslami Partisi'nin siyasi yasağını kaldırmak olmuştur. Yunus'un bu partinin yasağını kaldırması kimi çevrelerde radikal hareketlerin önünün açılması olarak yorumlanmış ve tedirginlik yaratmıştır. Fakat Yunus, bu partinin yasağının kaldırılmasının radikal hareketlerin önünü açmayacağını ve radikal hareketlerin etkisinin genişlemeyeceğinin teminatını vermiştir.

Avami Birliği'nin kaderinin ne olacağı geçici hükümet döneminde tartışılan bir diğer konu olmuştur. Şeyh Hasina iktidarı devrildikten sonra partisi Avami Birliği üst düzey üyeleri de ülkeyi terk etmeye çalışmış, evleri yağmalanmış ve banka hesapları dondurulmuştur. 23 Ekim 2024 tarihinde Avami Birliği'nin gençlik örgütü, Muhammed Yunus hükümetince terörizm faaliyetleri güttüğü öne sürülerek kapatılmıştır. Yunus, Avami Birliği'nin artık Bangladeş'te bir etkisi kalmadığını belirtmiş ve partiyi "faşist" olarak tanımlamıştır. Yunus'a göre, Avami Birliği demokrasiye karşı bir tehdit oluşturmaktadır ve bu yüzden ülkenin geleceğinde yeri olmamalıdır. Yunus, Avami Birliği'nin dağılabileceği yorumunda bulursa da yönettiği geçici hükümetin bir siyasi hükümet olmadığı gerekçesiyle parti üzerine hiçbir kararda bulunmayacağını ilan etmiştir.[2]

Şeyh Hasina'nın Hindistan'a gitmesi üzerine geçici hükümet Hasina'ya suç duyurusunda bulunmuş, Hasina'nın Bangladeş'e geri getirilmesi ve adalet önüne çıkartılması, hükümetin öncelikli hedeflerinden biri olmuştur. Ancak Yunus, bu sürecin hızlı bir şekilde değil, adım adım ilerlemesi gerektiğini savunmuş ve Hindistan'la ilişkilerde dikkatli bir diplomatik yaklaşım sergilenmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Hindistan'la ilişkiler açısından Bangladeş'in yaşadığı sıkıntılar, sadece Şeyh Hasina'nın iadesi meselesiyle sınırlı değildir. Bangladeş'in geçici hükümeti, Pakistan'la daha yakın ilişkiler kurma yoluna gitmiştir. Ayrıca geçici hükümetin ilk yüz gününde Bangladeş'teki Hindu azınlığa yönelik saldırılar iki binli rakamlara ulaşmıştır.[3] Bu saldırılar sıkça medya gündeminde yer almış ve Hindistan ile Bangladeş arasındaki ilişkilerde önemli bir gerginlik kaynağı olmuştur. Trump da Bangladeş'teki Hindu azınlığı savunmaktadır. Bu durumu dikkate alarak hareket eden Yunus hükümeti, en büyük ticari partnerlerinden biri olan Amerika Birleşik Devletleri'yle (ABD) ilişkilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Geçici hükümetin karşılaştığı en büyük tehlikelerden birisi toplumsal çatlakların derinleşmesidir. Avami Birliği'nin zayıflaması ve Cemaat-i İslami'nin tekrar sahneye çıkması, radikal akımların yükselmesine zemin hazırlayabilir. Eğer bu radikal akımlar denetlenemezse ülkenin toplumsal yapısında ciddi bir bölünme yaşanabilir. Daha da büyük bir tehlike, Avami Birliği'ne karşı yahut Avami Birliği'nin girebileceği rövanşist bir tutumdan kaynaklanabilir. Nitekim geçici hükümet başa geldiğinde de taraflar arası şiddet olayları bitmemiş ve bu sefer Avami Birliği taraftarları şiddetin hedefi olmuş, hatta bu şiddet olaylarından bazıları ölümlerle sonuçlanmıştır. Avami Birliği üyelerinin birçoğu bu durumdan ötürü gizlenmiştir.[4] Avami Birliği'ne yapılan bu saldırıların insanların hafızasında kalacağı beklenebilir. Bu durum kontrol altına alınmazsa toplumda bir çatlak yaratabilir.

Tarihinde pek çok darbe yaşamış Bangladeş'te geçici hükümetin karşılaştığı derin tehditlerden birisi de askerin yönetime el koymasidir. Reformların ve seçim hazırlıklarının gereken hızda yapılmaması, toplumdaki rahatsızlığın artması, politik belirsizliğin derinleşmesi yahut büyük ülkelerin bir müdahalesi sonucu bir askeri darbe olasılığı mevcuttur. Herhangi bir darbe ise Bangladeş'te uzun süreli bir istikrara ve politik karışıklığa sebep olabilir. Ayrıca bölgedeki jeopolitik dengeleri de değiştirebilir.

Muhammed Yunus'un liderliğindeki geçici hükümet, başlangıçta geniş bir destek bulmuş olsa da ülkenin mevcut durumundaki dengeler göz önüne alındığında Yunus'un reformlarının başarılı olup olamayacağı henüz netlik kazanmış değildir. Bangladeş için kritik bir dönüm noktası teşkil eden bu hükümetin başarılı olması, ülkenin geleceği açısından büyük bir önem taşımaktadır. Fakat geçici hükümet, toplumsal ve uluslararası dengeleri sağlama konusunda zorluklarla karşılaşır ve belirtilen reformlarla seçim süreçlerini gerektiği şekilde hayata geçiremezse, ülke daha derin bir krizle karşı karşıya kalabilir.

[1]. "Bangladesh's Yunus seeks time, says election roadmap after reforms", Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2024/11/17/bangladeshs-yunus-seeks-time-says-election-roadmap-after-reforms>, (Erişim Tarihi: 28.11.2024).

[2]. "Bangladesh's leader says 'no place' for Sheikh Hasina's 'fascist' party", Financial Times, <https://www.ft.com/content/42e223c9-ade1-46a1-ac95-2c4f807b0c5c>, (Erişim Tarihi: 28.11.2024).

[3]. "Bangladesh: 100 days of Muhammad Yunus govt | Reports say Hindus victimised", India Today, <https://www.indiatoday.in/newsmo/video/bangladesh-100-days-of-muhammad-yunus-govt-reports-say-hindus-victimised-2637485-2024-11-22>, (Erişim Tarihi: 28.11.2024).

[4]. "Bangladesh's new outcasts: Students from ex-PM Hasina's party now in hiding", Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/27/once-powerful-student-members-of-hasinas-party-bangladeshs-new-outcastes>, (Erişim Tarihi: 28.11.2024).

BASINDA ANKASAM

- 26 Kasım 2024**
ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL, TRT Ankara Radyosu'nda!
- 27 Kasım 2024**
Giderek Merkezleşen Uluslararası Politikada ve Esnek Güvenlik Yapılanması Döneminde Türk Dış Politikası
- 29 Kasım 2024**
Brunei Büyükelçiliği Kamu Diplomasisi 2021-2024
- 30 Kasım 2024**
ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, TRT Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda!

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, Ideal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT VIII , SAYI I

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT VIII , SAYI I

